SCHOOLPAKKET 14 TOT 18 JAAR 2020-2021

SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

Bedankt dat je meedoet aan de Schrijf-ze-VRIJdag van Amnesty International Vlaanderen. Jouw school is zo één van de honderden scholen waar leerlingen opkomen voor mensenrechten!

Alle mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren, lezen we in het eerste artikel van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Gelijkheid ligt aan de grondslag van onze mensenrechten. Maar wat betekent dat en waarom krijgen we dan te maken met discriminatie en/of privilege? Op de Schrijf-ze-VRIJdag van dit schooljaar krijgen je leerlingen de kans om het uit te zoeken en om actie te voeren voor mensen die ten onrechte gediscrimineerd worden.
Dit schoolpakket is jouw ideale gids bij de Schrijf-ze-VRIJdag. Duik er snel in en ontdek alles wat je moet weten over de Schrijf-ze-VRIJdag en het jaarthema, de brieven die je leerlingen kunnen schrijven en de activiteiten om met je klas te doen.

Veel succes!

Het Schrijf-ze-VRIJteam van Amnesty International Vlaanderen

INHOUDSTABEL

1. WAT IS DE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG?

05 Een mix van leren en actievoeren
06 Waarom schrijven werkt
09 Tips voor een geslaagde actiedag

2. THEMA 'VRIJ EN GELIJK'

12 Gelijkheid vs. discriminatie
14 Wat leidt tot discriminatie?
15 Discriminatie en privilege: een complex samenspel
16 Voor wie schrijven we?

3. SCHRIJF EEN BRIEF, VERANDER EEN LEVEN

22 Nassima Al-Sadah
24 Zak Kostopoulos
26 Tashi Wangchuk
28 Kriticos Pandelis Mwansa

4. ACTIE IN DE KLAS

32 **Activiteitenoverzicht**
34 **Intro:** Afspraken maken
36 **Opwarmer 1:** Jouw levensteam
38 **Opwarmer 2:** Ik ook!
40 **Activiteit 1:** Wat we delen
42 **Activiteit 2:** Allemaal sterren
44 **Activiteit 3:** Privilege te koop
46 **Activiteit 4:** Etnisch profileren = niet normaal?!
49 **Activiteit 5:** Van omstaander tot opstaander
52 **Activiteit 6:** Tijd voor actie!
54 **Tips en tricks**

5. EINDTERMEN

57 **Eindtermen en ontwikkelingsdoelen**

BIJLAGEN

1. WAT IS DE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG?

EEN MIX VAN LEREN EN ACTIEVOEREN

➜ De Schrijf-ze-VRIJdag is een initiatief van Amnesty International Vlaanderen waar jaarlijks meer dan 500 scholen en 100.000 leerlingen aan deelnemen.

➜ Op de Schrijf-ze-VRIJdag staan mensenrechten centraal. Dit schoolpakket biedt je allerhande informatie en ideeën om over mensenrechten les te geven.

➜ Tijdens de Schrijf-ze-VRIJdag krijgen je leerlingen de kans om op te komen voor mensenrechten door brieven en kaartjes te schrijven voor mensen in nood. In dit pakket zitten drie voorbeeldbrieven en één voorbeeldpostkaart.

➜ Op vrijdag 29 januari 2021 doen de meeste scholen mee, maar deelnemen kan om het even wanneer.

MENSENRECHTENEDUCATIE

Als je leerlingen begrijpen wat mensenrechten zijn, staan ze sterker in hun schoenen om:

- op te komen voor hun mensenrechten en die van anderen
- mensenrechtenschendingen te veroordelen en te voorkomen
- te bouwen aan een rechtvaardige maatschappij waarin mensen waardig en met respect worden behandeld

MENSENRECHTENACTIVISME

Als je leerlingen actie ondernemen voor mensenrechten kunnen ze:

- het leven veranderen van de persoon voor wie ze actie voeren
- hun empathisch vermogen ontwikkelen
- geïnspireerd worden tot solidariteit in hun eigen omgeving
- deel zijn van een internationale groep van mensenrechtenactivisten

TIP

Achteraan dit pakket vind je een overzicht van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen die aansluiten bij de leerinhouden van de educatieve activiteiten.

© Lies Engelen

WAAROM SCHRIJVEN WERKT

Wereldwijd worden mensen onterecht gevangengezet, bedreigd of mensonwaardig behandeld. Amnesty International organiseert schrijfacties om dit onrecht te stoppen. Mensen van over de hele wereld doen mee en schrijven brieven aan autoriteiten om gerechtigheid te eisen. Samen vragen we bijvoorbeeld om iemand vrij te laten, iemand te beschermen of een discriminerende wet aan te passen.

Werkt dit dan? Zeker! Met onze brieven laten we weten dat heel veel mensen (soms tot honderdduizenden) tijd en aandacht hebben voor het onrecht dat iemand wordt aangedaan. Dat zet autoriteiten aan tot verandering. Ons lobbywerk achter de schermen en de druk die we uitoefenen met acties in de pers, op straat en online helpen natuurlijk ook. Gemiddeld één op de vier schrijfacties zorgt voor een positieve verandering in iemands leven.

Bovendien is elke brief een hart onder de riem. Dat geldt ook voor de solidariteitskaartjes die we sturen naar mensen in nood en hun familie. Het betekent erg veel voor hen om te weten dat ze er niet alleen voor staan.

“Door de vele brieven werd het voor de Griekse autoriteiten onmogelijk om ons nog langer in voorarrest te houden. Brieven zijn een enorm krachtig middel.” - **Seán Binder**

Seán Binder en Sarah Mardini zijn twee jonge mensenrechtenverdedigers voor wie we schreven tijdens de vorige Schrijf-ze-VRIJdag. De Griekse overheid beschuldigde hen van mensensmokkel, omdat ze mensen op de vlucht aan land hielpen wanneer ze dreigden te verdrinken in de Middellandse Zee. Seán en Sarah haalden veel hoop uit de vele brieven en kaartjes.

© Allan Lissner

MEDISCHE ZORG VOOR JIANNE EN DE GRASSY NARROWS

Jianne en de andere leden van de Grassy Narrows-gemeenschap uit Canada verlangen naar een leven zonder gezondheidsproblemen. Hun woongebied werd vervuild met kwik, waardoor ze aandoeningen krijgen aan het zenuwstelsel en hun ogen. Al jaren eisen de Grassy Narrows dat de overheid stappen onderneemt. De recente schrijfacties van Amnesty-supporters gaven hen een stevige duw in de rug, want in april 2020 maakte de overheid een som geld vrij voor een medisch centrum. Zo krijgen de Grassy eindelijk de zorg die ze verdienen.

© Miikka Pirinen

GEEN DOODSTRAF MAAR GRATIE VOOR MOSES

Moses Akatugba uit Nigeria dankt zijn leven aan de vele brieven van Amnesty-supporters wereldwijd. Nadat hij onder foltering een valse bekentenis had afgelegd voor de diefstal van drie gsm’s, werd hij als 16-jarige ter dood veroordeeld. Dankzij onze internationale schrijf- en protestacties kreeg Moses uiteindelijk gratie.

© Jorn van Eck / Amnesty International

“Ik ben enorm blij met alle brieven. Het betekent dat mensen geven om ons en alles wat hier is gebeurd!” - **Nasu Abdulaziz**

Nasu woont in Lagos, Nigeria. Hij en 30.000 anderen werden dakloos toen hun wijk werd gesloopt omdat het bestuur plaats wilde maken voor nieuwbouw. Ze kregen geen enkele vorm van compensatie voor hun platgewalste huizen. Na de ontvangst van honderdduizenden Amnesty-brieven is het bestuur nu toch in gesprek gegaan met Nasu’s gemeenschap over een nieuw onderkomen.

DE AANHOUDER WINT

Gemiddeld één op de vier schrijfacties van Amnesty International zorgt voor gerechtigheid voor mensen in nood. Soms worden onze eisen snel ingewilligd door de autoriteiten, andere keren is het een werk van lange adem. Eén ding is zeker: hoe meer mensen meeschrijven, hoe groter de kans dat iemand gerechtigheid zal krijgen.

Moses en Seán leggen in een bedankingsvideo uit hoe brieven schrijven werkt. Ontdek de video’s op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes

TIPS VOOR EEN GESLAAGDE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

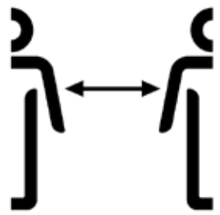
BRIEVEN SCHRIJVEN IS GEEN VERPLICHTING

Mensenrechtenactivisme komt uit het hart. Als sommige leerlingen niet akkoord gaan met de inhoud van onze brieven, verplicht ze dan niet om te schrijven. Iedereen heeft recht op een andere, afwijkende mening.
We raden aan om op voorhand de ouders van je leerlingen te informeren over de Schrijf-ze-VRIJdag. Wil een ouder niet dat zijn of haar kind deelneemt, ga dan in eerste instantie in gesprek en geef wat uitleg over mensenrechten en waarom ze zo belangrijk zijn. Blijft de ouder bij zijn of haar standpunt, aanvaard dan de bezwaren, maar laat de keuze bij de leerling om al dan niet een brief te schrijven. Kinderen en jongeren zijn vrij om te kiezen of ze een brief schrijven, ook al gaat dat tegen de wensen van hun ouders in.

BEPERK DE KOSTEN

Brieven opsturen met de post kost geld. Om de kosten beperkt te houden, kan je alle brieven van jouw school bundelen en opsturen naar het Amnesty-kantoor in Brussel (Amnesty International Vlaanderen t.a.v. Jill Michiels, Waversesteenweg 169, 1050 Brussel). Zorg ervoor dat de brieven in geadresseerde enveloppes zitten, sorteer ze per adres en wij bezorgen ze vervolgens aan de juiste instanties.

DE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG KAN CORONAPROOF

Voor het geval dat scholen opnieuw hun deuren moeten sluiten, kan je het briefschrijven en de meeste andere klasactiviteiten uit dit pakket gemakkelijk aanpassen zodat ze binnenshuis voor een computer kunnen plaatsvinden. Vrijwel alle activiteiten zijn gemakkelijk aanpasbaar aan social distancing-maatregelen, dus zonder fysiek contact en met 1,5 meter afstand.

TIP

Op **www.schrijfzevrijdag.be** vind je lesmateriaal terug dat je online kan delen met je leerlingen, zoals filmpjes, een presentatie om te tonen in de klas en voorbeeldbrieven.

2. THEMA
‘VRIJ EN GELIJK’

Alle mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren, lezen we in het eerste artikel van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Gelijkheid ligt aan de grondslag van onze mensenrechten. Maar wat betekent dat en waarom krijgen mensen dan te maken met discriminatie en/of privilege? Tijdens de Schrijf-ze-VRIJdag van dit schooljaar zoeken je leerlingen het uit en komen ze in actie voor mensen die ten onrechte gediscrimineerd worden.

© Fauxels

GELIJKHEID VS. DISCRIMINATIE

Op onze aardbol lopen meer dan 7,8 miljard mensen rond. We zijn allemaal uniek, net als de levens die we leiden. Toch zijn mensenrechten gebaseerd op het principe dat we allemaal gelijk zijn. Dat principe zit vervat in de eerste artikelen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens:

- **Artikel 1 UVRM:** Alle mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren.
- **Artikel 2 UVRM:** Mensenrechten gelden voor iedereen, ongeacht wie je bent en waar je bent.

UVRM: WAT EN WAAROM?

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens werd in 1948 aangenomen door de Verenigde Naties. Het was de eerste wereldwijde afspraak over mensenrechten. De Tweede Wereldoorlog, waarbij Joden en andere minderheden massaal werden ontmenselijkt en vermoord, lag nog vers in het geheugen. Met de UVRM wilden de VN vermijden dat zulke gruwelen ooit nog zouden gebeuren.

De UVRM vertrekt daarom vanuit de basisprincipes van gelijkheid en menselijke waardigheid, neergeschreven in de preambule en de eerste artikelen. In totaal bevat ze 30 artikelen over de rechten van álle mensen op burgerlijk, politiek, sociaal, economisch en cultureel vlak. Niet alle mensenrechten zijn erin opgenomen, omdat de ondertekenaars het niet over alles eens werden.

De UVRM is het basisdocument van de mensenrechten. Het is een verklaring en geen juridisch bindend verdrag. De artikelen uit de UVRM werden later echter door staten in internationale en nationale verdragen en wetten overgenomen die wel juridisch bindend zijn. Op die manier zijn de mensenrechten uit de UVRM toch afdwingbaar.

© Matteo Paganelli

VERSCHILLEN MOGEN

Gelijkheid betekent niet dat iedereen hetzelfde is. Integendeel, onze karakters, kenmerken en levenswijzen kunnen sterk verschillen. Gelijkheid betekent wel dat iedereen gelijke of eerlijke kansen verdient. Daarom moeten mensen in een gelijke situatie gelijk behandeld worden. Of omgekeerd: mensen in een ongelijke situatie mogen en moeten soms ongelijk behandeld worden. Denk bijvoorbeeld aan iemand met een ernstige lichamelijke of mentale beperking die specifieke zorgen nodig heeft. Het is logisch dat de overheid die persoon financiële steun of materiële hulp biedt zoals een rolstoel, terwijl een persoon zonder beperking daar niet op kan rekenen. Er is een goede reden om beide personen ongelijk te behandelen. Ook worden kinderen anders behandeld dan volwassenen. Zo kan je onder de leeftijd van 18 jaar niet gaan stemmen in België. Er wordt aangenomen dat je pas vanaf die leeftijd rijp bent daarvoor (al zijn sommige van je leerlingen het daar misschien niet mee eens).

→ **TIP** De volledige formulering van deze artikelen vind je op amnesty-international.be/UVRM

DISCRIMINATIE MAG NIET

Mensen verschillen dus – dat is maar goed ook – en mogen in sommige gevallen verschillend behandeld worden. Wat echter niet mag, is discriminatie. Dan worden mensen in een gelijke situatie ongelijk behandeld (of mensen in een ongelijke situatie gelijk behandeld), zonder dat er een goede reden voor is. Er wordt onterecht een onderscheid gemaakt op basis van persoonlijke kenmerken. Het kan gaan om geslacht, huidskleur, seksuele oriëntatie, afkomst, geloof, status, politieke overtuiging … Discriminatie is een mensenrechtenschending. De UVRM bepaalt dat het er niet toe doet wie je bent of waar je leeft: mensenrechten gelden voor iedereen.
De gronden van discriminatie zijn uitgewerkt in specifieke verdragen en wetten. Het aantal gronden wordt nog steeds uitgebreid. Ook in het Belgische recht is er antidiscriminatiewetgeving. De Genderwet, Antiracismewet en de Antidiscriminatiewet omschrijven samen negentien discriminatiecriteria.[1] Discriminatie op basis van die criteria is volgens de Belgische wet verboden en strafbaar.

TIP Deel de sticker 'VRIJ EN GELIJK' uit aan je leerlingen, zodat ze deze boodschap uit de UVRM kunnen kleven waar ze maar willen. Extra stickers nodig? Mail naar schrijfzevrijdag@amnesty-international.be.

WAT IS DISCRIMINATIE?

Discriminatie is een onderscheid maken tussen mensen zonder goede reden of rechtvaardiging, in het beleid, in de wet of in de praktijk. Zowel de overheid als burgers kunnen zich schuldig maken aan discriminatie.

MENSENRECHTEN IN ESSENTIE

- Mensenrechten zijn een weerspiegeling van onze **fundamentele levensbehoeften.**
- Mensenrechten heb je louter **omdat je mens bent.**
- Mensenrechten zijn **universeel.** Ze zijn overal dezelfde en ze gelden voor alle mensen ter wereld.
- Mensenrechten zijn **onvervreemdbaar.** Niemand kan ze van je afnemen, want je houdt nooit op met mens te zijn. Het kan wel gebeuren dat iemand ze onterecht schendt. In dat geval kan je je mensenrechten claimen.
- Mensenrechten zijn **ondeelbaar.** Niemand kan je een bepaald mensenrecht ontzeggen, bv. omdat het 'minder belangrijk' of 'niet essentieel' zou zijn.
- Mensenrechten zijn **onderling afhankelijk** en beïnvloeden elkaar. Samen vormen mensenrechten een complementaire structuur.

[1] Geslacht, zogenaamd ras, huidskleur, nationaliteit, afkomst, nationale of etnische afstamming, fysieke of mentale beperking, geloof of levensbeschouwing, seksuele oriëntatie, leeftijd, vermogen, burgerlijke staat, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, gezondheidstoestand, fysieke of genetische eigenschap, geboorte, sociale afkomst en taal.

© Nicholas Swatz

WAT LEIDT TOT DISCRIMINATIE?

Ondanks ons recht om gelijk behandeld te worden, worden veel mensen gediscrimineerd. Ze behoren vaak tot een “andere” groep dan zij die macht of privileges hebben. Ze wijken af van de gangbare norm en krijgen te maken met vooroordelen over hun identiteit.

AFWIJKEN VAN DE NORM

Wanneer iemand afwijkt van de norm, is hij kwetsbaarder voor discriminatie. De norm is wat als normaal of gewenst wordt beschouwd. Het is iets wat je van kinds af aan aangeleerd krijgt via je opvoeding, op school, in het straatbeeld, op tv, op sociale media … Afwijken van de norm valt op. In een witte omgeving bijvoorbeeld wordt een witte persoon amper aangesproken op diens huidskleur. Terwijl een persoon van kleur in dezelfde omgeving vaak de vraag krijgt waar hij of zij vandaan komt. Ook is iemands seksuele oriëntatie zelden een gesprekonderwerp, als die persoon heteroseksueel is tenminste.

CONTEXT BEPAALT DE NORM

De norm kan verschillen naargelang de plaats waar je leeft, de tijd waarin je leeft en of je kijkt naar de samenleving als geheel of naar kleinere groepen van mensen.

Wanneer iemand daarentegen aan de maatschappelijke norm voldoet, levert dat voordelen of privileges op en ook macht. Het komt erop neer dat sommige van je persoonskenmerken je het leven nét iets makkelijker maken (of je het leven niet nog moeilijker maken). Het is geen keuze of een verdienste, maar iets wat je ervaart omdat je nu eenmaal bent wie je bent. Als witte persoon word je bijvoorbeeld minder vaak zonder reden tegengehouden door de politie dan als persoon van kleur.

Het is belangrijk om je bewust te zijn van je geprivilegieerde positie. Dan kan je die gebruiken om je tegen discriminatie uit te spreken en mee te bouwen aan een samenleving waar iedereen dezelfde voordelen en gelijke kansen krijgt.

NEGATIEVE STEREOTYPEN EN VOOROORDELEN

Alle vormen van discriminatie vinden hun oorsprong in vooroordelen en stereotypen over identiteit, en de nood om zichzelf met een bepaalde groep te identificeren. Dat kan leiden tot haat en zelfs ontmenselijking van anderen, louter omdat ze verschillend zijn.
Vooroordelen zijn negatieve attitudes tegenover anderen omwille van bepaalde persoonskenmerken. Van sommige vooroordelen zijn we ons bewust (expliciete vooroordelen), van andere helemaal niet (impliciete vooroordelen). Vooral die laatste sturen ons gedrag. Stereotypen zijn veralgemeningen over bepaalde groepen van mensen. Ze komen niet noodzakelijk overeen met de werkelijkheid en gelden al zeker niet voor alle leden van een bepaalde groep. Dikwijls zijn stereotypen negatief.

Ook zogenaamd positieve stereotypen, zoals ‘vrouwen zijn empathisch’ en ‘Afrikanen zijn goed in sport’ zijn verraderlijk. Ze kunnen negatieve en foutieve denkbeelden verhullen: ‘een vrouw is louter emotioneel en niet rationeel’, ‘een persoon van Afrikaanse afkomst is sportief maar niet intelligent’. Ook worden zo de inspanning en het talent van iemand miskend: ‘je bent goed omdát je van Afrikaanse afkomst bent, niet omdat je ontzettend hard hebt getraind’.

DISCRIMINATIE EN PRIVILEGE: EEN COMPLEX SAMENSPEL

Onze identiteit bestaat uit kleinere stukjes deelidentiteiten: ons geslacht, onze leeftijd, huidskleur, socio-economische situatie, genderidentiteit, opleiding … De dynamieken van discriminatie en privilege, zoals beschreven in het voorgaande punt, zijn van toepassing op élk van die eigenschappen.

Het is perfect mogelijk dat iemand vanwege een bepaalde eigenschap bevoorrecht is, maar discriminatie ondervindt omwille van een andere eigenschap. Een voorbeeld: een witte homoseksuele jongen zal in België voordelen ondervinden omdat hij wit en een man is, maar kan gediscrimineerd worden omdat hij op mannen valt. We kunnen mensen dus niet algemeen opdelen in een groep die geprivilegieerd wordt en een groep die gediscrimineerd wordt.

Alle mensen zijn een complexe verzameling van allerhande kenmerken die met elkaar samenhangen en elkaar beïnvloeden. Elke persoon bevindt zich op een kruispunt van verschillende assen waarin we ons ofwel op een bevoordeelde positie of een benadeelde positie bevinden. Deze benadering van discriminatie maakt deel uit van het kruispuntdenken, ook intersectionaliteit genoemd.

Verschillende vormen van discriminatie kunnen gelijktijdig op elkaar inwerken en elkaar versterken. De verschillende deelidentiteiten zijn met elkaar verweven en leiden tot een unieke vorm van uitsluiting en ongelijkheid. Neem bijvoorbeeld de organisatie van naschoolse activiteiten voor jongeren met een migratieachtergrond. Die activiteiten zijn vaak gericht op jongens. Voor meisjes met een migratieachtergrond is het activiteitenaanbod gering, dus blijven ze maar thuis. Deze vorm van discriminatie bevindt zich op het kruispunt van etniciteit en gender en is specifiek voor meisjes met een migratieachtergrond. Jongens met een migratieachtergrond worden hier niet mee geconfronteerd, net zo min als meisjes zonder migratieachtergrond.

“AIN’T I A WOMAN?”

De oorsprong van het kruispuntdenken of intersectionaliteit vinden we in de VS midden 19de eeuw. Er was een strijd aan de gang voor gelijke rechten van de Afro-Amerikaanse bevolking en een strijd voor vrouwenrechten. Sojourner Truth, een zwarte vrouw, was voor beide bewegingen echter onzichtbaar. Vrouwenrechten waren een strijd van witte vrouwen en de Afro-Amerikaanse emancipatiebeweging was vooral een mannenzaak. Op een vrouwenrechtenbijeenkomst deed Truth de befaamde uitspraak: ‘Ain’t I a woman?’

TIP

Wil je meer weten over kruispuntdenken? Kijk dan op www.schrijfzevrijdag.be en/of zoek op internet naar de boeiende (Engelstalige) TEDtalk met Kimberlé Crenshaw.

© Lies Engelen

VOOR WIE SCHRIJVEN WE?

Overal ter wereld zien we schendingen van het principe dat iedereen vrij en met gelijke rechten wordt geboren. In landen ver weg, maar ook in België, worden mensen door overheden, instituties en andere mensen gediscrimineerd. Hierna lees je vier verhalen van mensen die met discriminatie te maken kregen, maar dit niet zomaar lieten gebeuren. Geef je leerlingen de kans om hen te helpen door een brief of een kaartje te schrijven aan de hand van de voorbeeldbrieven verderop in dit schoolpakket.

TIP

Op onze website vind je meer uitleg over de vormen van discriminatie waarmee Nassima, Zak, Wangchuk en Kriticos worden geconfronteerd. Voor extra info over discriminatie gelinkt aan gender en seksuele oriëntatie, racisme en etnisch profileren, surf naar www.schrijfzevrijdag.be.

NASSIMA, OPGESLOTEN OMDAT ZE OPKOMT VOOR VROUWENRECHTEN IN HAAR LAND

Voordat Nassima al-Sada door de autoriteiten werd gevangengenomen, kwam ze op voor de rechten van vrouwen in Saudi-Arabië. In haar land hebben meisjes en vrouwen niet dezelfde rechten als mannen. Zeker niet als het om familiezaken gaat zoals trouwen, scheiden en erven. Voor een reeks belangrijke beslissingen hebben ze toestemming nodig van een mannelijke voogd. Tot voor kort mochten vrouwen ook niet met de auto rijden.

MANNELIJK VOOGDIJSCHAP IN SAUDI-ARABIË

In Saudi-Arabië wordt het leven van vrouwen sterk gecontroleerd door mannen. Elk meisje en elke vrouw heeft er een mannelijke voogd, die zijn toestemming moet geven voor een aantal belangrijke beslissingen in haar leven. Vaak is de voogd de vader of echtgenoot, maar soms ook een broer, oom of zelfs een zoon. In 2019 kwam er een belangrijke maar veel te late versoepeling van het voogdijsysteem. Sindsdien mogen vrouwen bijvoorbeeld naar het buitenland reizen en de geboorte van hun kind aangeven zonder toestemming van de voogd. Maar vrouwen hebben nog steeds toestemming nodig om te trouwen, te scheiden en de gevangenis te verlaten. Het is een mannelijke voogd toegestaan om klacht in te dienen wegens ongehoorzaamheid en afwezigheid van huis, wat volgens de Saudische wet een misdrijf is en kan leiden tot een gevangenisstraf.

© Privé

Jarenlang hekelde Nassima in de media het onderdrukkende mannelijke voogdijsysteem en organiseerde ze bijeenkomsten waarop ze vrouwen informeerde over hun rechten. Enkele jaren geleden legde ze klacht neer tegen de overheid omdat ze niet mocht autorijden. Ze was ook medeoprichtster van het Adalah Centre for Human Rights, een organisatie die inmiddels verboden werd door de overheid.

De onvermoeibare inspanningen van activistes zoals Nassima hebben ervoor gezorgd dat Saudi-Arabië onlangs hervormingen doorvoerde. Sinds juni 2018 mogen vrouwen plaatsnemen achter het stuur en in 2019 werden ze iets minder afhankelijk van hun voogd. De grootste drijfveer is echter niet een meer gelijke samenleving, maar wel de wens van de Saudische autoriteiten om hun imago op te poetsen en buitenlandse investeerders aan te trekken. Het is veelbetekenend dat ze vrijwel tegelijk met de invoering van de hervormingen alle prominente activisten gevangen namen.

Nassima werd op 31 juli 2018 gearresteerd door de Saudische autoriteiten. Alle aanklachten tegen haar hebben te maken met haar mensenrechtenwerk. Nassima werd een jaar lang vastgehouden in een isoleercel. Nu wacht ze in de gevangenis op haar volgende rechtszitting, datum onbekend. Als ze veroordeeld wordt, riskeert ze tot twintig jaar cel.

Bekijk de video over Nassima op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes

ZAK, VERMOORDE LGBTI+ -ACTIVIST KREEG NOG GEEN GERECHTIGHEID

Zak Kostopoulos was een felle verdediger van de rechten van de LGBTI+-gemeenschap* in Griekenland. Hij was zelf homoseksueel en was bekend van zijn optredens als drag queen 'Zackie Oh'. Hij sprak openlijk over het feit dat hij hiv-positief was om het taboe over de ziekte te doorbreken. Zak werd regelmatig afgerekend op zijn LGBTI+-activisme, seksuele oriëntatie en genderexpressie. Aanvallen op zijn persoonlijkheid gingen van verbale intimidatie tot fysieke agressie. Op 21 september 2018 werd Zak door twee mannen in elkaar geschopt en daarna gewelddadig gearresteerd door de politie. Een paar uur later overleed hij aan zijn verwondingen.

Zaks tragische dood werd betreurd met protesten in Griekenland en daarbuiten. Ook in België werd Zak op verschillende prides herdacht. De autoriteiten stelden intussen twee burgers en vier politieagenten in beschuldiging voor lichamelijk geweld met de dood tot gevolg. De familie van Zak vindt 'moord' een juistere aanklacht.

In het strafrechtelijk onderzoek is één en ander mank gelopen: povere bewijsgaring, de plaats van het misdrijf werd niet verzegeld en de aanvallers werden niet meteen opgepakt. In een eerste rapportage werd zelfs het fake news overgenomen dat Zak een druggebruiker was die een juwelierszaak wou beroven. Er is nooit onderzocht wat de motieven van de daders waren en of haat en vooroordelen hebben geleid tot Zaks dood. De waarheid moet aan het licht komen en de daders moeten op correcte wijze berecht worden.

© Morikis Grigoris

* LGBTI+ is de afkorting van lesbisch, homoseksueel ('gay' in het Engels), biseksueel, transgender, interseks en andere mensen die zich niet thuis voelen in de vakjes 'man' en 'vrouw'.

© Privé

WANGCHUK, IN DE CEL OMDAT HIJ ZIJN CULTUUR BESCHERMT

Als Tibetaan behoort Tashi Wangchuk[2] tot een etnische minderheid in China. Tibetanen zijn een volk met een eigen taal en eigen culturele gewoontes. Deze eigenheid is niet naar de zin van de Chinese overheid. Die voert een beleid van nationale eenvormigheid. De overheid neemt allerhande maatregelen die de identiteit promoten van de Han-Chinezen, de grootste bevolkingsgroep in het land.

Wangchuk is bezorgd over de langzame verdwijning van zijn cultuur. Enkele jaren geleden, toen hij een school zocht voor zijn nichtje, stelde hij vast dat er amper nog in het Tibetaans werd onderwezen. Tibetaanse leerlingen kunnen bijna alleen nog les krijgen in het Mandarijn, zelfs in autonome Tibetaanse prefecturen of gebieden. Veel Tibetaanse kinderen spreken intussen hun eigen taal niet meer vloeiend.

Wangchuk richtte zich tot de media om de toestand aan te klagen. Hij probeerde ook om Tibetaans taalonderwijs af te dwingen via de rechtbank. The New York Times publiceerde in 2015 een veelbekeken videodocumentaire over Wangchucks queeste. Kort daarna werd Wangchuk door de Chinese autoriteiten opgepakt.

De Tibetaan zat meer dan twee jaar vast voordat hij in 2018 tot vijf jaar cel werd veroordeeld wegens "het aanmoedigen van separatisme". De videodocumentaire werd aangevoerd als bewijslast. Nochtans toont die alleen zijn vreedzame campagne voor onderwijs in zijn eigen taal.

Wangchuk wordt wreed gestraft, alleen maar omdat hij de aandacht vestigt op de systematische aantasting van de Tibetaanse cultuur.

2 Ter info: in Chinese namen wordt eerst de familienaam vermeld en daarna de voornaam. Wangchuk is dus de voornaam.

Bekijk de video van The New York Times over Wangchuk op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes

KRITICOS EN ALLE ANDEREN DIE ETNISCH GEPROFILEERD WORDEN DOOR DE POLITIE

Kriticos Pandelis Mwansa woonde als 16-jarige in een residentiële wijk in Brussel. Op een dag kwam hij thuis met zijn kleine broer en zus. Hij nam zijn sleutel, stak ze op de voordeur en wilde binnengaan. Dat was buiten twee agenten gerekend, die hem verdachten van inbraak. Eén agent trok een wapen. Niet omdat Kriticos iets verkeerds deed of gesignaleerd was, maar wel omdat hij een zwarte jongeman was in een witte woonwijk. Wanneer de politie je stopt omwille van je uiterlijk en niet om wat je hebt gedaan, is er sprake van etnisch profileren. Zowel slachtoffers als sommige politiemensen zelf zeggen dat de Belgische politie zich er schuldig aan maakt.[3] Het is een vorm van discriminatie. Het is dus bij wet verboden. Maar toch gebeurt het en de gevolgen zijn erg negatief.

Mensen die regelmatig tegengehouden worden zonder gegronde reden, raken gefrustreerd en wantrouwen de politie. Het is stigmatiserend voor hen, omdat omstaanders de indruk krijgen dat 'weeral' mensen met een migratieachtergrond iets fout hebben gedaan terwijl dat vaak niet zo is.

Ook de politie is er niet bij gebaat. De ontstane vertrouwensbreuk is een serieuze barrière voor goed politiewerk. Bovendien leidt de focus op bepaalde etnische groepen af van criminaliteit die door andere groepen van mensen wordt gepleegd en ontstaat er een blinde vlek. Onnodige – en onwettige – politiecontroles zijn een verspilling van politiemiddelen.

De meeste politiemensen willen echter niet etnisch profileren, maar ze worden onvoldoende begeleid en getraind om dit tegen te gaan. De campagne 'Niet Normaal?! – Stop Etnisch Profileren', waar Amnesty Vlaanderen deel van uitmaakt, doet een reeks concrete aanbevelingen aan de overheid om de situatie te verbeteren.

3 Zie onderzoek van Amnesty International Vlaanderen uit 2018 op www.amnesty-international.be/etnischprofileren

© Raia Maria Laura

Bekijk videogetuigenissen over etnisch profileren op www.stopethnicprofiling.be/nl/getuigenissen. Je leest er ook een blog van Kriticos.

3. SCHRIJF EEN BRIEF, VERANDER EEN LEVEN

Geef je leerlingen de kans om een *old school* brief te schrijven voor mensen die met discriminatie te maken krijgen. Voorbeeldbrieven en één voorbeeldkaartje vind je op de eerstvolgende pagina's.

TIP

Verplicht je leerlingen niet om een brief te schrijven als ze niet achter de oproep van Amnesty International staan. Activisme komt uit het hart!

© Wouter Missiaen

AMNESTY INTERNATIONAL

SCHRIJF EEN BRIEF, VERANDER EEN LEVEN

© Privé

NASSIMA AL-SADAH

OPGESLOTEN OMDAT ZE OPKOMT VOOR MEISJES EN VROUWEN IN HAAR LAND

WIE?
Nassima al-Sadah uit Saudi-Arabië.

WAT?
Ze zit sinds juli 2018 in de cel, waarvan één jaar in complete isolatie.

WAAROM?
De Saudische overheid straft Nassima omdat ze actievoert voor gelijke rechten voor meisjes en vrouwen in haar land.

WAT KAN JE DOEN?
Schrijf een brief naar de Saudische koning en vraag om Nassima meteen vrij te laten.

WAT IS ER AAN DE HAND?

In Saudi-Arabië hebben vrouwen niet dezelfde rechten als mannen. Voor een aantal belangrijke beslissingen in hun leven, zoals trouwen, hebben ze toestemming nodig van een mannelijk familielid. Ook autorijden was tot voor kort verboden voor vrouwen.

Nassima vond het onrechtvaardig dat ze als vrouw zo gediscrimineerd werd in haar land. Samen met andere vrouwenrechtenactivisten voerde ze jarenlang actie voor een gelijke behandeling van mannen en vrouwen.

Met succes: er zijn de laatste jaren belangrijke hervormingen gebeurd in Saudi-Arabië die meisjes en vrouwen meer rechten geven. Nu mogen ze bijvoorbeeld autorijden en naar het buitenland reizen of verder studeren zonder toestemming van een man.

Met deze hervormingen lijkt Saudi-Arabië echter vooral zijn imago te willen oppoetsen. Want vrijwel tegelijk nam het land vrouwenactivisten, onder wie Nassima, gevangen. Nassima wordt onder meer aangeklaagd voor 'het bevorderen van de rechten van vrouwen'. Ze kan tot 20 jaar cel krijgen.

> *"Waarom zou een man moeten beslissen over het leven van een vrouw?"*
>
> ***Nassima al-Sadah***

STEUN NASSIMA

SCHRIJF MEE!

VOORBEELDBRIEF

(Datum, plaats)

Your Majesty,

Nassima al-Sadah is a woman whom Saudi Arabia should take great pride in. Her lifelong journey has been one dedicated to the improvement of women's freedoms and her vision of them being active members of an open, vibrant society.

But instead of embracing Ms. al-Sadah, the authorities arrested her in July 2018 and placed her in solitary confinement for one year. Today, she is still behind bars.

I respectfully call on you to release Ms. al-Sadah and all other detained women human rights defenders, immediately and without conditions.

Yours sincerely,

(Jouw naam, schooladres, handtekening)

Stuur je brief naar de koning van Saudi-Arabië:

His Majesty King Salman bin Abdulaziz al Saud
Office of His Majesty the King
Royal Court, Riyadh
KINGDOM OF SAUDI ARABIA

1,77 €/stuk

TIP

Stuur een tweet naar Nassima
Zit je op Twitter zoals Nassima of ken je iemand die Twitter gebruikt? Dan kan je rechtstreeks een boodschap naar haar sturen. Vergeet niet om Nassima te taggen (@nasema33) en de hashtag #FreeNassima te gebruiken. Als je wil dat de koning van Saudi-Arabië je tweet ziet, kan je hem ook taggen (@KingSalman).

Stuur een kaartje naar Nassima en haar familie
Nassima probeert elke week vanuit de gevangenis te bellen naar haar zoon Mousa. Hij maakt zich veel zorgen over zijn moeder. Laat weten dat je aan hen denkt en stuur hen een postkaartje. Schrijf je boodschap in het Engels (bv. "To Nassima and her family: Be strong! I stand with you.").

Stuur je kaartje op naar ons kantoor en dan bezorgen wij het aan Mousa:
Amnesty International Vlaanderen
T.a.v. Jill Michiels
Waversesteenweg 169
1050 Brussel

AMNESTY INTERNATIONAL

SCHRIJF EEN BRIEF, VERANDER EEN LEVEN

© Morikis Grigoris

ZAK KOSTOPOULOS

VERMOORDE LGBTI+-ACTIVIST KREEG NOG GEEN GERECHTIGHEID

Griekenland

WIE?
Zak Kostopoulos uit Griekenland.

WAT?
Hij stierf na een brute aanval door twee mannen en een hardhandige arrestatie door de politie.

WAAROM?
Zak was een bekende LGBTI+ -activist*. Hij werd geregeld aangevallen wegens zijn activisme.

WAT KAN JE DOEN?
Schrijf een brief naar de Griekse minister van Justitie en vraag om Zaks dood op te helderen en de daders eerlijk te berechten.

WAT IS ER AAN DE HAND?

Zak Kostopoulos toonde de wereld zonder schroom wie hij was: een homoseksuele activist die opkwam voor LGBTI+-rechten en graag optrad als drag queen ‘Zackie Oh’. Hij vertelde openlijk over zijn hiv-besmetting om het taboe over de ziekte te doorbreken. Zak werd hierom regelmatig geïntimideerd en aangevallen.

Zo ook op 21 september 2018. Toen Zak een juwelierszaak in Athene binnenstapte, werd hij door twee mannen brutaal in elkaar geschopt en geslagen. Alsof dat nog niet genoeg was, werd hij daarna gewelddadig gearresteerd door de politie. De zwaar toegetakelde Zak overleed enkele uren later aan zijn verwondingen.

Het onderzoek naar Zaks dood is heel slordig verlopen. De autoriteiten hebben nooit onderzocht of de daders hem mishandelden wegens haat en vooroordelen tegenover LGBTI+-mensen. Zak werd achteraf afgeschilderd als “een druggebruiker die een juwelierszaak wou beroven”. Videobeelden bewijzen dat dit niet klopt. Het eerste onderzoeksrapport bevatte dit soort fake news en stigmatiserende opmerkingen.

Zak en zijn nabestaanden verdienen gerechtigheid. De waarheid moet aan het licht komen en de daders moeten op correcte wijze berecht worden.

*LGBTI+ is de afkorting van lesbisch, homoseksueel (‘gay’ in het Engels), biseksueel, transgender, interseks en andere mensen die zich niet thuis voelen in de vakjes ‘man’ en ‘vrouw’.

VRAAG GERECHTIGHEID VOOR ZAK

SCHRIJF MEE!

VOORBEELDBRIEF

(Datum, plaats)

Dear Minister,

Zak Kostopoulos, a queer activist and human rights defender in Greece, was killed on 21 September 2018 following a violent attack. Zak, also known by his drag stage name Zackie Oh, was a tireless defender of the rights of LGBTI people and HIV-positive persons.

I ask you to make sure that all necessary steps are taken to ensure that all perpetrators of the attack against Zak are held to account, in fair trial proceedings, and that justice is delivered for his death. In the process to achieve justice, it must be seriously considered whether any aspects were motivated by hate, discrimination or any other prejudice.

Yours sincerely,

(Jouw naam, schooladres, handtekening)

Stuur je brief naar de Griekse minister van Justitie:

Minister of Justice
Konstantinos Tsiaras
96 Mesogheion Avenue
11527, Athens
GREECE

1,55 €/stuk

© Privé

TASHI WANGCHUK

GESTRAFT OMDAT HIJ ZIJN TAAL EN CULTUUR BESCHERMT

WIE?
Tashi Wangchuk, een Tibetaan afkomstig uit autonoom Tibetaans gebied in China.

WAT?
Hij zat vijf jaar vast in de gevangenis. Hij kwam zopas vrij.

WAAROM?
De Chinese overheid strafte Wangchuk omdat hij strijdt tegen de verdwijning van de Tibetaanse taal en cultuur.

WAT KAN JE DOEN?
Stuur een kaartje naar Wangchuk om je solidariteit met hem te tonen.

WAT IS ER AAN DE HAND?

Tibetanen zijn een inheemse bevolkingsgroep in China. Tashi Wangchuk* is één van hen. Ze hebben hun eigen taal en culturele gewoontes. Die verschillen van de cultuur van de Han-Chinezen, de grootste bevolkingsgroep in China.

Toen Wangchuk klein was, kon hij naar school gaan in het Tibetaans, zijn moedertaal. Maar vandaag is dat in China erg moeilijk geworden. Tibetaanse leerlingen kunnen bijna alleen nog les krijgen in het Mandarijn. Dat komt omdat de Chinese overheid een eenvormig land wil zonder culturele verschillen.

Wangchuk is bezorgd over de langzame verdwijning van zijn cultuur. Veel Tibetaanse kinderen spreken hun eigen taal niet meer vloeiend. Daarom wil hij dat ze onderwijs kunnen volgen in het Tibetaans. Wangchuk sprak hierover in de media, onder andere met de Amerikaanse krant The New York Times.

Kort na zijn video-interview met The New York Times in 2015 werd Wangchuk gevangengenomen door de Chinese autoriteiten. Ze vonden dat hij hen in een kwaad daglicht had gesteld. In 2018 werd hij tot vijf jaar cel veroordeeld wegens “het aanmoedigen van separatisme”. Wangchuk kwam zopas vrij, maar het risico bestaat dat hij opnieuw wordt opgepakt.

* Ter info: Chinese namen vermelden eerst de familienaam, daarna de voornaam.

STEUN WANGCHUK

SCHRIJF MEE!

VOORBEELDKAARTJE

Dear Wangchuk,

I admire your courage. The way you peacefully defend your culture is exceptionally brave. You have my full support!

(Jouw naam + land)

Stuur je kaartje naar Wangchuk*:

Amnesty International
Vlaanderen
Aan Tashi Wangchuk
Waversesteenweg 169
1050 Brussel

* Wij zorgen ervoor dat jouw kaartje goed terechtkomt.

0,98 €/stuk

TIP

Stuur een boodschap in het Tibetaans
Heb je geen kaartje bij de hand? Maak dan een tekening op een blad papier, versier je boodschap of schrijf in grote letters het woord 'moed' in het Tibetaans:

ཁྲོག་པ།

Stuur geen religieuze kaartjes. Om te voorkomen dat je kaartje wordt teruggestuurd, vermijd je best verwijzingen naar Amnesty International.

AMNESTY INTERNATIONAL

SCHRIJF EEN BRIEF, VERANDER EEN LEVEN

België

© Raia Maria Laura

KRITICOS PANDELIS MWANSA

DOOR DE POLITIE VERDACHT VAN INBRAAK TOEN HIJ ZIJN HUIS BINNENGING

WIE?

Kriticos Pandelis Mwansa, geboren in Zambia en in 2004 verhuisd naar België.

WAT?

Toen hij zijn huis binnenging, verdacht de politie hem van inbraak. Reden? Zijn zwarte huidskleur. Dit is discriminatie en noemen we 'etnisch profileren'.

WAAROM?

Politieagenten houden soms iemand aan op basis van hun negatieve vooroordelen over afkomst, huidskleur, nationaliteit of geloof, in plaats van om een objectieve reden.

ACTIES?

Schrijf een kaartje naar de Belgische minister van Binnenlandse Zaken of naar je burgemeester en vraag om stappen te ondernemen tegen etnisch profileren.

WAT IS ER AAN DE HAND?

Het is de taak van de politie om onze veiligheid te verzekeren. Als iemand iets verkeerds doet, kan de politie die persoon maar beter controleren. Maar wat merken we? Mensen met een migratieachtergrond worden regelmatig door de Belgische politie gecontroleerd zónder dat er een gegronde reden voor is. Hun uiterlijk is dan de aanleiding voor een controle, fouillering of arrestatie.

Kriticos ging zijn huis binnen door de voordeur met een sleutel en toch werd hij door agenten verdacht van inbraak. Omdat hij zwart is, in een witte woonwijk. Zo zijn er nog veel ervaringen. Soufiane werd door de politie gefouilleerd tijdens een drugscontrole, hoewel de drugshond hem negeerde. En in de korte tijd dat Younes een luchtje ging scheppen tijdens het blokken, werd hij door verschillende combi's tegengehouden.

Mensen die regelmatig onterecht worden gecontroleerd, wantrouwen de politie. Vertrouwen is nochtans essentieel voor goed politiewerk en dus voor de veiligheid van ons allemaal.

Schrijf daarom naar de minister van Binnenlandse Zaken of naar je burgemeester en vraag om te stoppen met etnisch profileren. Iedereen verdient het om door de politie beoordeeld te worden op zijn of haar daden en niet op zijn of haar achtergrond.

STEUN MENSEN DIE ETNISCH GEPROFILEERD WORDEN

SCHRIJF MEE!

VOORBEELDKAARTJE

Beste meneer/mevrouw
de Burgemeester/Minister,
(kies de juiste aanspreking)

Ik vind het niet normaal dat de politie etnisch profileert. Dat is discriminatie. Zou u alstublieft stappen willen ondernemen om deze kwalijke praktijk te stoppen?

Hoogachtend,
(Jouw naam, schooladres, handtekening)

Stuur je kaartje naar je de Belgische minister van Binnenlandse Zaken of naar je burgemeester:

Minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden
Leuvenseweg 1
1000 Brussel

Het adres van de burgemeester vind je op de website van je stad of gemeente. Je kan de kaartjes ook persoonlijk afgeven in het stad- of gemeentehuis.

0,98 €/stuk

TIP

Schrijf je eigen tekst
Ben je zelf al etnisch geprofileerd geweest door de politie of heeft een vriend(in) het al meegemaakt? Dan kan je die ervaring op het kaartje schrijven.

Deel je kaartje op Instagram
Neem een foto voordat je het kaartje verstuurt, deel hem op Instagram met de hashtag #nietnormaal en tag @stopetnischprofileren.

3. ACTIE IN DE KLAS

© Lies Engelen

ACTIVITEITEN-OVERZICHT

Brieven schrijven voor mensen in nood is de activiteit bij uitstek op de Schrijf-ze-VRIJdag. Wil je met je klas nog meer doen rond mensenrechten en gelijkheid? Ontdek dan ook de volgende activiteiten die je leerlingen doen nadenken over discriminatie en privilege in hun dagelijkse leven.

TIP

Voor de klasactiviteiten die zijn aangeduid met een "*" in de titel is het van groot belang dat alle leerlingen zich veilig voelen in de groep. Suggesties om een veilige en constructieve sfeer in de klas te creëren, vind je in de tips & tricks op p. 54.

TIP

Alle filmpjes bij de activiteiten vind je terug op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes.

INTRO 10 min

AFSPRAKEN MAKEN p. 34

Een goed klasgesprek vraagt om goede afspraken. Laat je leerlingen hun eigen afspraken maken aan het begin van een activiteit om in alle vrijheid en veiligheid met elkaar in dialoog te gaan over gevoelige onderwerpen.

OPWARMER 1 25 min

JOUW LEVENSTEAM p. 36

Wie is er belangrijk in het leven van jouw leerlingen? Voor wie zijn jouw leerlingen belangrijk? Ze zoeken voor zichzelf uit hoe hun sociaal netwerk eruitziet en ze weten op wie ze kunnen terugvallen om hun doelen te bereiken.

OPWARMER 2 20 min

IK OOK! p. 38

Als we allemaal verschillend zijn, op welke manier zijn we dan gelijk? Leerlingen gaan op zoek naar verschillen en gelijkenissen tussen elkaar.

ACTIVITEIT 1 25 min

WAT WE DELEN p. 40

In welke hokjes delen we mensen op? En in welke hokjes worden jouw leerlingen opgedeeld? Leerlingen ontdekken dat anderen die op het eerste zicht erg van hen verschillen, meestal ook iets delen met hen.

ACTIVITEIT 2 50 min

ALLEMAAL STERREN p.42

Leerlingen leren bij over hoe privileges en macht een rol spelen in hun eigen leven én in de maatschappij als geheel. Ze spreken samen over hoe ze macht kunnen gebruiken om tot gelijkheid te komen.

ACTIVITEIT 3 30 min

PRIVILEGE TE KOOP * p. 44

Privileges worden vaak pas echt zichtbaar als je ze niet hebt. Tijdens deze activiteit worden jouw leerlingen alle privileges ontnomen. Daarna krijgen ze de kans om in kleine groepjes een aantal privileges te kopen in de privilegewinkel.

ACTIVITEIT 4 45 min

ETNISCH PROFILEREN = NIET NORMAAL?! * p. 46

Etnisch profileren door de politie is een mensenrechtenschending. Laat je leerlingen onderzoeken wat etnisch profileren juist is en wat het betekent voor zij die het meemaken en voor onze samenleving als geheel.

ACTIVITEIT 5 50 min

VAN OMSTAANDER NAAR OPSTAANDER * p. 49

Durven jouw leerlingen zich uit te spreken tegen onrecht of hebben ze nog een duwtje in de rug nodig? Leerlingen leven zich in en leren van elkaar hoe ze kunnen tussenkomen in geval van discriminatie in hun dagelijkse leven.

ACTIVITEIT 6 50 min

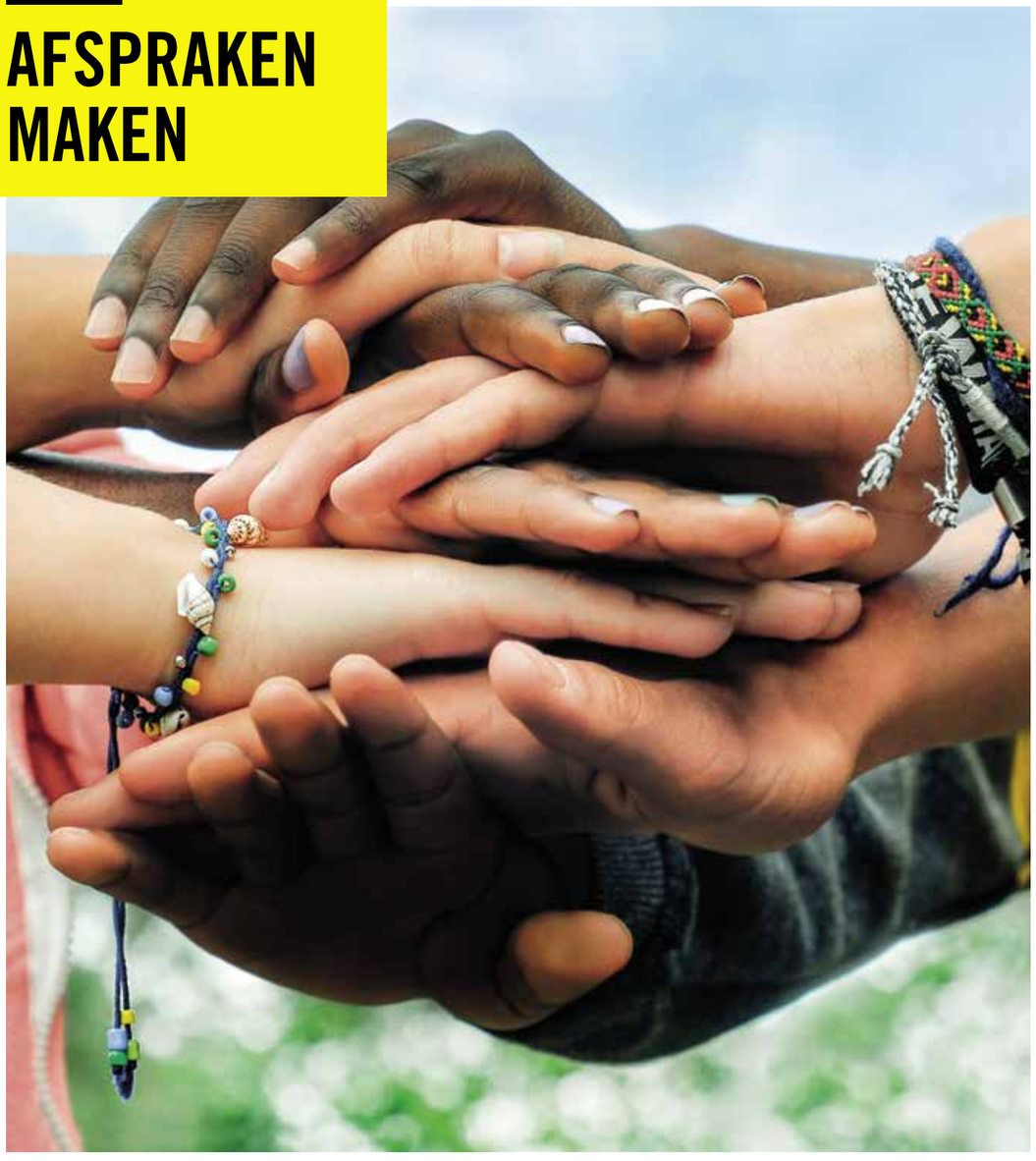

TIJD VOOR ACTIE! * p. 52

Wat lokt bij jouw leerlingen verontwaardiging uit en hoe kunnen zij gericht actievoeren om verandering te brengen in de levens van mensen? Zoek het samen uit en ondersteun je leerlingen om hun gekste ideeën waar te maken.

INTRO

AFSPRAKEN MAKEN

Vasara / Shutterstock

DUUR

10 minuten

DOELSTELLINGEN

Leerlingen voelen zich veilig om in de klas samen te praten over gevoelige onderwerpen op een respectvolle manier.

VOORAF

Schuif de banken aan de kant en plaats alle stoelen in een cirkel. Zorg ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

BENODIGDHEDEN

Grote flappen papier en plakband om de gemaakte afspraken te noteren en op te hangen in het lokaal.

STAP 1 Introductie

2 MIN

- Leg uit dat jullie het de komende les(sen) zullen hebben over mensenrechten, en meer specifiek over **het recht om niet gediscrimineerd te worden.**
- Vermeld dat er doorheen de les(sen) veel met elkaar gesproken zal worden over discriminatie en dat er **gevoelige en persoonlijke onderwerpen** kunnen worden aangeraakt.

STAP 2 Afspraken maken

6 MIN

- Vraag aan de leerlingen wat er nodig is om de klasgesprekken vlot te laten verlopen. Stel hen de vraag: **"Wat zou er jou helpen om deel te nemen aan een klasgesprek?"** Noteer de antwoorden kernachtig op een grote flap papier.
- Indien nodig voeg je zelf nog een aantal afspraken toe, bv.:
  - > We hebben respect voor elkaars **cultuur** (gezinscultuur, religie …).
  - > Er mag gelachen worden! **Zonder uitlachen.**
  - > **We schelden elkaar niet uit.**
  - > We respecteren elkaars **privacy**: we vertellen niets door (via sociale netwerken, op de speelplaats, in de lerarenkamer …). We roddelen niet over anderen die niet aanwezig zijn.
  - > Je **kiest** zelf wat je wel of niet vertelt. Je bent niet verplicht om te antwoorden.
  - > We willen wel dat iedereen actief deelneemt. **Actief luisteren is ook actief deelnemen!**
  - > **Respect** is belangrijk, dus luisteren we naar elkaar, zonder te oordelen. We laten elkaar uitspreken voor we reageren.
  - > **Meningen kunnen verschillen** en dat is oké. We veroordelen elkaar niet omwille van een andere mening.
  - > We spreken vanuit onszelf en we gebruiken zoveel mogelijk **ik-boodschappen**. Daardoor vermijden we veralgemeningen.
  - > Je kan de leerkracht **voor of na de activiteit aanspreken** als je het graag wil hebben over persoonlijke zaken die je liever niet in de groep deelt.
  - > Er kan gepraat worden over moeilijke dingen die je hebt meegemaakt of die iemand anders heeft ervaren. Als blijkt dat er iemand in **gevaar** is, gaan we in de eerste plaats zorgen voor de veiligheid van die persoon. We spreken eerst met jou en bekijken samen wie we kunnen aanspreken hier op school om jou verder te helpen.

STAP 3 Afspraken ophangen

2 MIN

- **Hang de gemaakte afspraken op** de flap papier op in het lokaal.
- Eindig met: "Hebben we alles? Kan iedereen zich daarin vinden?"

Wanneer je op een later moment opnieuw een groepsgesprek hebt, haal de flap dan terug boven, **herinner de leerlingen aan de gemaakte afspraken** en hang de flap opnieuw op.

Houdt iemand zich niet aan de gemaakte afspraken? Dan kan je teruggrijpen naar de afspraken die ze zelf hebben gemaakt met elkaar (zonder één iemand met de vinger te wijzen).

OPWARMER 1

JOUW LEVENSTEAM

© Joshua Hoehne / Unsplash

DUUR

25 minuten

DOELSTELLINGEN

Leerlingen voelen zich verbonden met de belangrijkste personen in hun leven en weten waar ze terechtkunnen als ze het moeilijk hebben.

BESCHIKBAAR MATERIAAL

Blad met leeg voetbalveld (zie de bijlagen).

VOORAF

Druk voor elke leerling het blad met het lege voetbalveld af.

KERNBOODSCHAP

- Niemand staat alleen in het leven. We zijn omringd door mensen die ons begeleiden, helpen en aanmoedigen. Ook jij bent belangrijk in de levens van anderen en bent dus onderdeel van het levensteam van anderen.
- Hoe we kijken naar de wereld en naar andere mensen wordt dikwijls sterk beïnvloed door de belangrijke mensen in ons leven.

STAP 1 Inleiding

2 MIN

- Leg uit dat, **net zoals een voetbalploeg, leerlingen in hun leven verschillende mensen nodig hebt om doelpunten te maken,** om doelen te bereiken. Zo wordt een voetbalploeg geleid door de trainer die de ploeg helpt om zo veel mogelijk doelpunten te scoren. De keeper houdt de ballen van de tegenstanders tegen en de supporters motiveren en steunen de ploeg. De leerlingen gaan na wie er in hun team zit.

STAP 2 Het levensteam invullen

8 MIN

- Geef aan elke leerling een blad met een **leeg voetbalveld** (zie bijlage). Ze vullen dit veld in met de namen (of tekeningen) van personen die voor hen belangrijk zijn. Dat kunnen mensen zijn die nog leven of die niet meer leven, mensen die aanwezig zijn in het leven van de leerling of mensen die ze kenden in het verleden, mensen waar ze een persoonlijk contact mee hebben of mensen die iets verder weg staan (bv. een idool, een bekende persoon die hen inspireert …). Ze maken deze opdracht individueel, zonder iets te moeten delen in grote groep.
- Volgende vragen geven richting bij het invullen van het levensteam:
  - > In de goal noteer je je **doelen**: “Wat zijn jouw doelen in het leven? Wat hoop je te bereiken als je ouder bent?”
  - > Boven het veld noteer je jouw **thuisveld**: “Op welke plek voel je je het meeste ‘thuis’?” Dat kan een land zijn of een specifieke plaats, een bestaande plek of een plek waarvan je droomt.
  - > Naast het veld staat jouw trainer: “Van wie heb je het meest geleerd?” Dat kunnen meerdere personen zijn.
  - > Voor de goal staat jouw **keeper**: “Bij wie kan je altijd terecht? Wie beschermt er jou? Wie is er het meest betrouwbaar in je leven?”
  - > Op het veld staan jouw **aanvallers**: “Wie helpt jou om je doelen te bereiken?”
  - > Op het veld staan jouw **tegenstanders**: “Wat zijn de obstakels/hindernissen/problemen die het je moeilijk maken om je doelen te bereiken?”
  - > Naast het veld staan jouw supporters: “Wie steunt je door dik en dun? Wie moedigt je aan in je leven?”
  - > Naast het veld staat jouw medisch team: “Wie helpt je als je pijn hebt (lichamelijk of emotioneel)? Wie zorgt er voor je?”

STAP 3 Uitwisseling

5 MIN

- Verdeel de grote groep in **kleinere groepjes** van 2 tot 3 leerlingen. Nodig hen uit om hun **trainer(s)** aan elkaar voor te stellen in kleine groep. Ze zijn hiertoe niet verplicht. Geef hen hiervoor 5 minuten de tijd en geef volgende richtvragen mee:
  - > Wat maakt jouw trainer(s) zo bijzonder?
  - > Wat zijn de belangrijkste dingen die je van hen leerde?

STAP 4 Nabespreking

10 MIN

- Welke rol speelt de school binnen jouw levensteam? Is de school eerder een obstakel of juist een teamgenoot? Is het een plek waar je je veilig/thuis voelt?
- Welke plaats heeft jouw geloof in jouw levensteam?
- Welke rol spelen ouders in het bereiken van je doelen? Stellen zij voor jou dezelfde doelen voorop?
- Hoe worden we in ons leven beïnvloed door wat de mensen in ons levensteam ons hebben aangeleerd? Welke boodschappen kreeg je van hen te horen over mensen die anders zijn?
- In wiens levensteam sta jij? Welke positie neem je hierbij in?
- Kan je ook in het levensteam staan van iemand die je niet persoonlijk kent?

OPWARMER 2

IK OOK!

© amasterphotographer - Shutterstock

DUUR

20 minuten

DOELSTELLINGEN

- Leerlingen zijn zich ervan bewust dat iedereen anders is en toch ook gelijk.
- Er ontstaat een goede groepssfeer onder de leerlingen.

VOORAF

- Voorzie voldoende ruimte in het lokaal.
- Zet zoveel stoelen in een cirkel als er leerlingen zijn.

KERNBOODSCHAP

- We zijn allemaal unieke en onvervangbare menselijke wezens.
- Soms voelen we ons trots om uniek te zijn, soms schamen we ons ervoor. Toch delen we het feit dat we allemaal mensen zijn en daardoor zijn we verbonden met elkaar.

STAP 1 Wat maakt mij uniek?

5 MIN

- Elke leerling neemt plaats op een stoel in de cirkel.
- Vraag aan elke leerling om even na te denken over **enkele persoonlijke weetjes, ervaringen of eigenschappen die hen uniek maken** en die geen enkele andere leerling in de groep heeft.
- Kies een leerling uit om het spel te starten of start het spel zelf. Deze persoon zegt voor de hele groep wat hem of haar uniek maakt. Bijvoorbeeld: “Ik ging al 4 keer op reis naar Egypte.” Als niemand anders in de groep dit deelt, zegt de volgende leerling wat hem of haar uniek maakt.
- Wanneer de uitspraak ook voor iemand anders in de groep geldt, springt die persoon recht, roept die **“Ik ook!”** en gaat die op de schoot zitten van de persoon die de uitspraak deed. Als de uitspraak geldt voor meerdere personen in de groep, gaan alle leerlingen voor wie de uitspraak geldt op de schoot zitten van diegene die de uitspraak deed. De leerling die de uitspraak deed probeert in dat geval om iets nieuws te zeggen dat hen uniek maakt.
- Deze ronde eindigt wanneer elke leerling in de groep iets heeft gezegd dat hen uniek maakt in de groep. Om het tempo van het spel op te voeren, kan je de regel inlassen dat elke leerling maximum 10 seconden krijgt om iets unieks te verzinnen.

STAP 2 Wat hebben we gemeenschappelijk?

5 MIN

- Vraag aan elke leerling om na te denken over **enkele persoonlijke weetjes, ervaringen of eigenschappen die ze gemeenschappelijk hebben** met iedereen in de groep.
- Neem één stoel weg uit de cirkel en kies een leerling uit die het spel start of start zelf het spel. Degene die start, staat in het midden van de cirkel en zegt wat die denkt gemeenschappelijk te hebben met iedereen in de groep, bv.: “Ik luister graag naar muziek”.
- Alle leerlingen die dit gemeenschappelijk hebben, roepen **“ik ook!”**, staan recht en verplaatsen zich naar een andere stoel. De persoon in het midden probeert tegelijkertijd ook een stoel te bemachtigen zodat er één persoon overblijft zonder stoel. Deze persoon gaat in het midden staan en vertelt wat die denkt gemeenschappelijk te hebben met de hele groep. Wanneer er vaak fysieke eigenschappen worden genoemd, zoals bv.: “Ik heb armen”, kan je de leerlingen vragen om andere eigenschappen te noemen.
- Herhaal deze oefening een paar keer. Om het tempo van het spel op te voeren, kan je de regel inlassen dat elke leerling maximum 10 seconden krijgt om iets gemeenschappelijks te verzinnen.

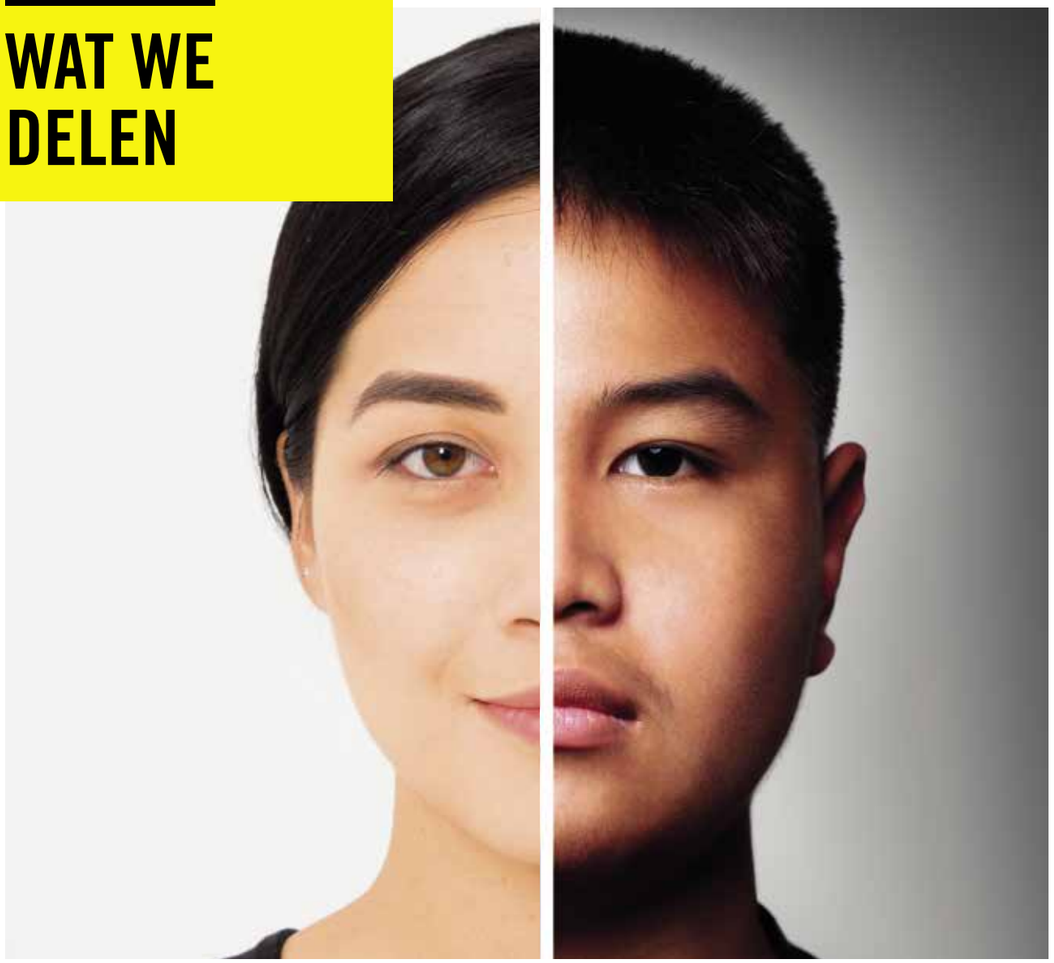
STAP 3 Nabespreking

10 MIN

- **Wat was er gemakkelijker:** iets vinden dat jou uniek maakt of iets vinden dat iedereen gemeen heeft met elkaar?
- Wanneer vinden we het **leuk om uniek te zijn** en te verschillen van anderen? Wanneer vinden we het **leuk om gelijkenissen te hebben** met anderen?
- Als je denkt aan de dingen die jou uniek maken in deze groep, zijn dat dingen die je gemeen hebt met **anderen buiten deze groep**?
- De dingen die elke leerling in deze groep gemeenschappelijk heeft, zijn dat dingen die **iedereen over de hele wereld gemeenschappelijk** heeft?
- In het geval dat er veel fysieke eigenschappen worden vermeld tijdens de 2de ronde, kan je vragen: “Wat betekent het dat we allemaal ogen, een hart, een buik hebben?”

ACTIVITEIT 1

WAT WE DELEN

© Zhur_Sa & PatrickFoto - Shutterstock

DUUR

25 minuten

DOELSTELLINGEN

- Leerlingen zijn zich ervan bewust dat anderen die op het eerste zicht verschillen van hen, ook een aantal gelijkenissen delen met hen.
- Leerlingen zijn zich ervan bewust dat mensen niet eenvoudig in hokjes op te delen zijn.

BESCHIKBAAR MATERIAAL

Filmpje 'Al wat we delen' over hoe mensen niet in hokjes passen (kijk op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes)

VOORAF

Voorzie voldoende ruimte in het lokaal om foto's te nemen.

BENODIGDHEDEN

- Een smartphone met camera
- Een computer en projector om de foto's en het filmpje te tonen

KERNBOODSCHAP

- Er is meer dat ons samenbrengt dan we zouden denken.
- We delen mensen vaak op in hokjes en trekken (vaak verkeerde) conclusies op basis van de stempels die we hen geven (wij-zij-denken).
- Binnen de hokjes vind je heel verschillende mensen terug, die vaak veel meer met elkaar gemeen hebben dan je zou denken.

STAP 1 Groepjes vormen

10 MIN

- Leg uit dat je tijdens deze oefening een aantal vragen gaat stellen. Wanneer de leerlingen zich herkennen in de vraag, mogen ze **vooraan in de klas** komen staan. Sommige vragen zijn heel persoonlijk of moeilijk te beantwoorden, dus geef aan elke leerling de **vrijheid** om wel of niet te antwoorden.
- Maak bij elke vraag een **foto** van de groep leerlingen die vooraan gaat staan.
- Selecteer zelf de vragen die je zinvol vindt. Sommige vragen zijn gevoeliger dan andere. We raden aan om de vragen af te stemmen op de **veiligheid** in de groep. Als de veiligheid niet helemaal goed zit of als je twijfelt aan de veiligheid, gebruik dan enkel vraag 1 t.e.m. 9.

1. Wie maakt er graag grapjes in de klas?
2. Wie heeft er stiefouders?
3. Wie gelooft er in leven na de dood?
4. Wie danst graag?
5. Wie vindt muziek belangrijk?
6. Wie logeert soms bij grootouders?
7. Wie is er al ooit opgekomen voor iemand anders?
8. Wie maakte het al mee dat iemand anders voor je opkwam?
9. Wie vindt dat je andere mensen goed moet behandelen?
10. Wie is er ooit al eens verliefd geweest?
11. Wie heeft er al eens liefdesverdriet gehad?
12. Wie werd er ooit gepest?
13. Wie heeft er ooit iemand anders gepest?
14. Wie heeft er ooit iemand belangrijk verloren?
15. Wie heeft zich ooit al eens eenzaam gevoeld?

STAP 2 Bespreking foto's

5 MIN

- **Projecteer** de verschillende foto's die tijdens deze activiteit gemaakt zijn.
- Vraag aan de leerlingen **wat hen opvalt en wat hen verrast.**

STAP 3 Filmpje 'Al wat we delen'

5 MIN

- Toon **het filmpje 'Al wat we delen'** aan de leerlingen en start een klasgesprek.
  - > Hoe is de **sfeer** bij het begin van het filmpje?
  - > Mensen worden in het begin van het filmpje onderverdeeld in **groepen**. Op basis van wat worden mensen opgedeeld in groepen?
  - > Gebeurt dat ook zo in **onze samenleving**? Om welke reden?
  - > Wat zijn de **gevolgen** daarvan?
  - > Tijdens het experiment worden er andere groepen gevormd. Hoe voelt het voor deze mensen om naar voor te komen?

STAP 4 Nabespreking

5 MIN

- Hoe voelden deze mensen zich **na het experiment?**
- Hoe denk je dat het voelt om **hier in de klas alleen vooraan** te staan?
- Hoe voelde het om **met veel vooraan** in de klas te staan?
- Tot welke **groep(en)** behoren jullie? Kies je altijd zelf tot welke groep je behoort?
- Hoe voelt het om te behoren tot een groep?
- Lijken alle groepsleden binnen eenzelfde groep op elkaar? Waar zijn de **gelijkenissen**? Waar zijn de **verschillen**?

ACTIVITEIT 2

ALLEMAAL STERREN

© Greg Jeanneau

DUUR

50 minuten

DOELSTELLINGEN

Leerlingen zijn in staat om te reflecteren over hun eigen maatschappelijke positie, hun privilege(s) of gebrek daaraan en hun macht in de maatschappij.

BESCHIKBAAR MATERIAAL

Tekening van een ster (zie de bijlagen).

VOORAF

- Voorzie voldoende ruimte in het lokaal.
- Zet zoveel stoelen in een cirkel als er leerlingen zijn.
- Druk voor elke leerling de ster in de bijlage af.

KERNBOODSCHAP

- Het is belangrijk om ons bewust te zijn van onze positie en van machtsstructuren. Dit bewustzijn maakt het immers mogelijk om empathie voor anderen te ontwikkelen en verantwoordelijkheid op te nemen.
- Het doel is niet om schuldgevoelens uit te lokken over 'aangeboren' privileges, maar om bewust gebruik te maken van eigen mogelijkheden en kansen en om op te roepen tot een positieve herinterpretatie van macht en rechtvaardigheid.

STAP 1 Individuele sterren

10 MIN

- Geef aan elke leerling een kopie van **de ster** in de bijlagen. De assen die vermeld staan zijn eigenlijk sociale constructies, maar hebben wel een reële impact op het leven van mensen. De ster geeft een **vereenvoudigde weergave van tegengestelde maatschappelijke categorieën.** In werkelijkheid bevinden mensen zich eerder op een continuüm tussen twee uitersten dan in een vakje. Toch werd er in deze oefening bewust gekozen om de vereenvoudigde weergave te hanteren zodat leerlingen kunnen opmerken dat het leven **niet zo zwart-wit** is als de ster doet vermoeden.
- Vraag hen om de binnenste en/of buitenste **sterpunten in te kleuren** volgens de kenmerken waarmee ze zich het meest identificeren. Als ze zich met geen van beide opties identificeren, kunnen ze een sterpunt bijtekenen.
- De leerlingen mogen hun ster tonen aan de anderen, maar zijn **niet verplicht**. Ze moeten de ster wel bijhouden tot het einde van deze activiteit.

STAP 2 Bespreking in kleine groepjes

15 MIN

- Wanneer iedereen klaar is met het inkleuren van de ster, verdeel je de groep in kleinere groepjes van 4 tot 5 leerlingen.
- Geef hen volgende vragen mee om te bespreken:
  - > Wat ging er gemakkelijk tijdens het inkleuren van de ster? Waar ging het iets moeilijker?
  - > Hoe beïnvloeden de binnenste en de buitenste sterpunten elkaar in jouw ster?
  - > Hoe voelt het om deel uit te maken van de binnenste/buitenste groep?

STAP 3 Nabespreking

25 MIN

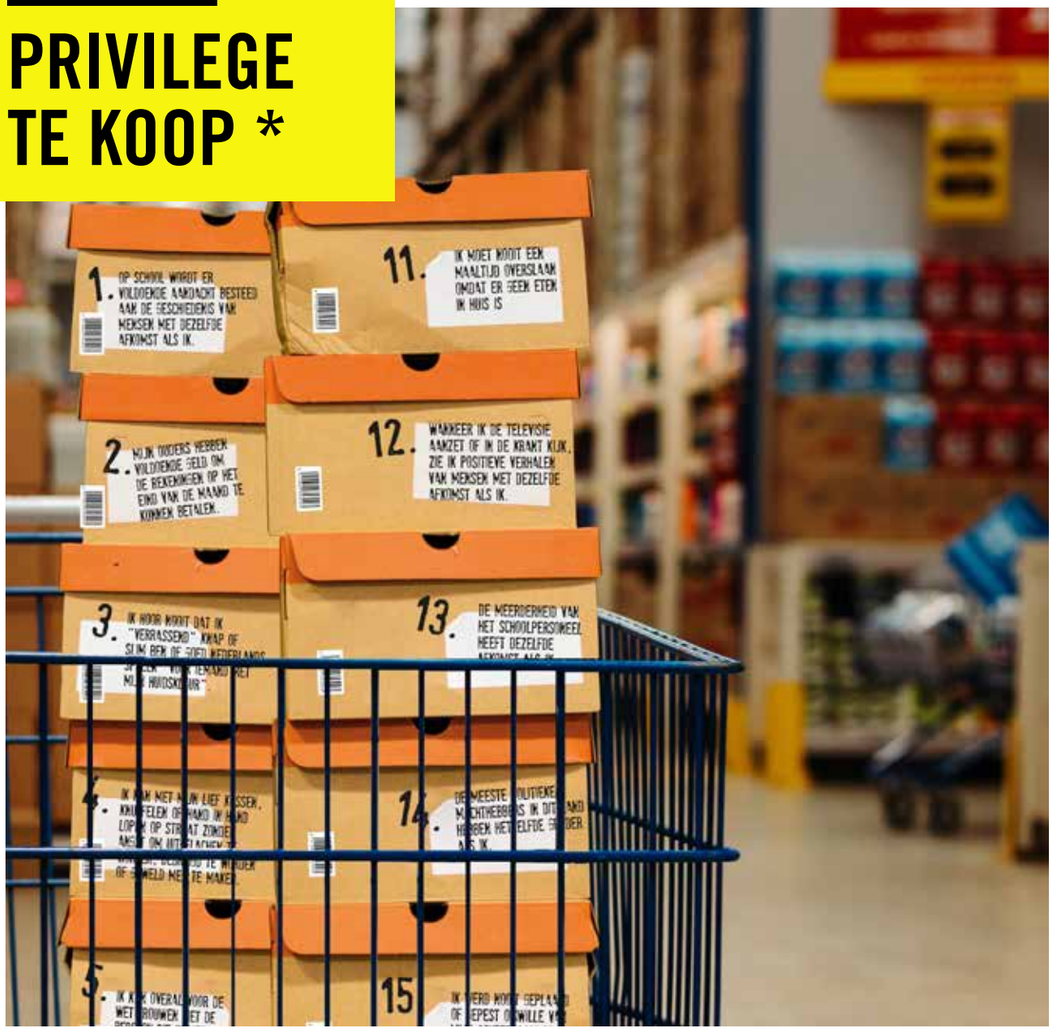
- Maak duidelijk dat deze vereenvoudigde weergave van sociale posities de complexe werkelijkheid onvoldoende weergeeft. Toch heeft deze opdeling een impact op de samenleving en verwijst hij naar een bepaalde verdeling van privileges en kansen. Ook in de maatschappij worden we soms gedwongen om onszelf op te delen in vereenvoudigde hokjes.

- Vragen die je kan gebruiken tijdens de nabespreking:
  - > Hoe voelde je je tijdens deze activiteit?
  - > Wat ging er gemakkelijk? Wat ging er moeilijk? Hoe komt dat?
  - > Hoe verliep het gesprek in kleine groepjes?
  - > Hoe voelt het om deel uit te maken van de binnenste/buitenste groep?
  - > Voel je je (niet) geprivilegieerd zoals blijkt uit jouw ster? Hoe voelt dat dan?
  - > Is elke punt in de ster even belangrijk in de maatschappij? Hoe komt dat?

    Je kan erop wijzen dat de betekenis van één punt in de ster zowel persoonlijk als maatschappelijk wordt ingevuld. Sommige punten overheersen al wat meer dan andere in een maatschappij. Sommige vormen van discriminatie kennen een lange en gewelddadige geschiedenis waardoor deze vormen meer verankerd zitten in de samenleving (bv. racisme heeft sterke historische wortels in het koloniale verleden van slavernij en uitbuiting).
  - > Wanneer je kijkt naar de verschillende groepen waartoe je behoort op basis van je ster, koos je zelf om tot die groep(en) te behoren of werd die groep je toegewezen van buitenaf? Wat voor gevolgen heeft dat?
  - > Kan je de invulling van jouw ster veranderen?
  - > Mocht je één iets kunnen veranderen, zou je dat doen? Wat zou je veranderen en om welke reden?
  - > Kunnen sommige geprivilegieerde of niet-geprivilegieerde posities leiden tot andere (niet-) geprivilegieerde posities?
  - > Hoe en wanneer kunnen we toch macht voelen, zelfs al zitten we in niet-geprivilegieerde posities?
  - > In welke positie sta jij wat betreft macht of onmacht? Wat kunnen we daaraan doen?
  - > Hoe kan jij jouw macht op een positieve manier gebruiken? Hoe kan je het gebruiken om tot een meer gelijke samenleving te komen zonder discriminatie?
- Geef mee dat macht niet enkel iets slechts of negatiefs is, maar kan leiden tot kansen en middelen. Zo betekent het Franse woord voor macht (pouvoir) ook 'kunnen'. Macht kan dus constructief worden ingezet.

ACTIVITEIT 3

PRIVILEGE TE KOOP *

© Eduardo Soares / Unsplash - Shutterstock

DUUR

30 minuten

DOELSTELLINGEN

- Leerlingen zijn in staat om privileges te identificeren die zij in hun dagelijks leven als vanzelfsprekend beschouwen.
- Leerlingen bespreken de verscheidenheid aan privileges waar verschillende groepen van mensen beperkte toegang toe hebben.
- Leerlingen onderzoeken en bespreken welke groepen beperkte toegang hebben tot bepaalde privileges en welk effect dat gebrek aan toegang kan hebben op iemand.

BESCHIKBAAR MATERIAAL

Blad 'privilegewinkel' met privileges (zie de bijlagen).

VOORAF

- Schrijf verschillende bedragen op papiertjes (gaande van € 300 tot € 1.400).
- Voorzie voor elke leerling een blad 'privilegewinkel'.

KERNBOODSCHAP

Veel mensen beseffen niet dat ze heel wat privileges hebben. Ze worden vaak als vanzelfsprekend beschouwd omdat privileges onzichtbaar zijn voor degenen die erover beschikken.

STAP 1 Wat zijn privileges?

5 MIN

- Leg uit dat je het in deze klasactiviteit zal hebben over privileges.
- Vraag aan de leerlingen wat zij verstaan onder het woord '**privilege**'. Verzamel de antwoorden op het bord of op een grote flap papier. (Vraag hen in **welke context** ze dat woord hebben horen vallen.)
- Leid hen vervolgens naar de volgende **definitie**: *'Een privilege is een specifiek voordeel dat alleen voor een welbepaalde groep mensen of een individu geldt en niet voor anderen.'*

TIP

Meer informatie over 'privilege' en hoe privilege bespreekbaar te maken in de klas vind je op p.14-15 en p. 56 van dit pakket.

STAP 2 Privileges kopen

10 MIN

- Verdeel de groep leerlingen in **kleinere groepjes** van 3 tot 4 leerlingen. Deel aan elk groepje een kopie van de **privilegewinkel** uit en geef elk groepje een **verschillend bedrag** (gaande van € 300 tot € 1.400).
- Geef de volgende instructies mee: Op het blad dat voor je ligt, staan heel wat privileges. Bij de start van deze activiteit nemen we alle privileges die jullie op dit moment bezitten af. Per groepje kunnen jullie er een aantal terugkopen met het geld dat je kreeg. Elk privilege kost € 100. Bespreek in jullie groepje welke privileges jullie graag zouden aankopen. Nadien komen we terug in de grote groep en bespreken we hoe dat verlopen is."
- Geef aan elke groep **10 minuten** om tot een gezamenlijke beslissing te komen.

STAP 3 Nabespreking

15 MIN

- Duid per groepje iemand aan die aan de grote groep toelicht welke privileges ze samen kochten.
- Start het klasgesprek:
  - > Hoe voelde je je bij deze activiteit?
  - > Hoe verliep het kiezen van deze privileges in jullie groep? Op welke manier namen jullie een beslissing?
  - > Welke items op deze lijst hebben je verrast?
  - > Welke rol speelde het geld in deze oefening?
    - → geld is een vorm van privilege, je kan er sommige privileges mee kopen, ook in het echte leven.
  - > Waarom denk je dat de groepen verschillende bedragen hebben gekregen?
  - > Wat heb je geleerd van deze activiteit?

Opgelet! Het kan confronterend zijn als je in het echte leven geen toegang hebt tot sommige privileges op de lijst. Er kunnen ook schaamte- of schuldgevoelens optreden bij leerlingen die zich nog niet bewust waren van de privileges die zij hebben.

ACTIVITEIT 4

ETNISCH PROFILEREN = NIET NORMAAL?! *

© Spitfiart aka Younes v.d.b

DUUR
45 minuten

DOELSTELLINGEN
- Leerlingen leren etnisch profileren definiëren en krijgen zicht op de oorzaken en gevolgen ervan.
- Leerlingen leren een genuanceerde mening te vormen over etnisch profileren.
- Leerlingen leren uitleggen waarom etnisch profileren mensenrechten schendt.

BESCHIKBAAR MATERIAAL
Filmpjes van mensen die getuigen over etnisch profileren (zie www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes).

BENODIGDHEDEN
- Papier en schrijfgerief
- Een computer met internetverbinding
- Een projector, scherm en speakers

VOORAF
Voorzie als leerkracht voldoende tijd om de informatie over etnisch profileren (oorzaken, gevolgen …) goed onder de knie te krijgen, door de info te lezen in dit pakket en op www.schrijfzevrijdag.be.

KERNBOODSCHAP
- Als etnische minderheden regelmatig zonder gegronde reden worden tegengehouden door de politie, noemen we dat etnisch profileren. Amnesty International doet al jaren onderzoek naar deze praktijk.
- Vooroordelen en stereotypen hebben we allemaal en kunnen ook een rol spelen in beslissingen die politieagenten maken tijdens hun dagelijkse werk. Dit heeft kwalijke gevolgen.

STAP 1 Klasonderzoek

15 MIN

- Geef leerlingen kort mee wat etnisch profileren door de politie is. Schrijf of projecteer de **definitie** eventueel op het bord.
  'Wanneer de politie je stopt, controleert, fouilleert of aanhoudt omwille van je uiterlijk en niet om wat je hebt gedaan, is er sprake van etnisch profileren.'
- Start het klasonderzoek. Plaats de leerlingen in **groepjes van maximum 4 leerlingen**. Geef hen twee vellen papier met op elk vel een vraag.
  > **Vel 1: Wat weet ik over etnisch profileren bij de politie?**
  > **Vel 2: Wat wil ik weten over etnisch profileren bij de politie?**
- Geef hen **5 tot 10 minuten** om in groep antwoorden te formuleren en op te schrijven op het blad. Laat daarna één iemand per groepje de antwoorden **beknopt voorstellen** aan de rest van de groep. Maak notities in 2 kolommen op het klasbord.
- Ga samen op zoek naar de juiste antwoorden op onderstaande vragen en tracht ook een antwoord te vinden op de vragen die de leerlingen in kleine groep hebben opgesteld (vel 2).
- Sprokkel uitspraken van leerlingen en kom **samen tot de antwoorden**. Komen jullie er samen niet uit? Dan kan je hen als leerkracht tips geven om tot het juiste antwoord te komen. Stuur de leerlingen in de juiste richting.

<u>Wat zijn de oorzaken van etnisch profileren?</u>

Vooroordelen: Iedereen heeft vooroordelen, dat is menselijk. Ook een politieagent. Het is dus niet altijd slecht bedoeld. Maar als je ernaar handelt, kunnen vooroordelen leiden tot discriminerend gedrag. Het is daarom belangrijk dat agenten zich goed bewust zijn van hun vooroordelen.

Gebrek aan kaders en training: De meeste politiemensen willen niet etnisch profileren, maar ze worden onvoldoende begeleid en getraind om dit tegen te gaan. Daardoor gaan ze af op hun eigen interpretatie van de wet of zelfs op hun buikgevoel. Onbewust zijn ze aan het etnisch profileren. Agenten moeten betere richtlijnen krijgen over hoe ze juist identiteitscontroles moeten uitvoeren op basis van objectief verdacht of hinderlijk gedrag zonder etnisch te profileren. Die richtlijnen bestaan momenteel amper.

<u>Wat zijn de negatieve gevolgen van etnisch profileren (voor de politie, voor de betrokkenen en voor de maatschappij)?</u>

Voor de betrokkenen:
• Iemand stoppen, fouilleren of aanhouden lijkt geen zwaar middel voor de politie, maar het is wel degelijk heftig voor degene die het overkomt. Zo iemand voelt zich gecriminaliseerd en al schuldig bevonden voordat het tegendeel bewezen is. Bovendien voelt het als discriminatie, zeker als het je vaker overkomt, zoals uit onderzoek blijkt.

• De politie moet, vanuit haar kerntaak, zorgen voor de veiligheid van iedereen. Maar als een bepaalde groep veel vaker willekeurig wordt tegengehouden dan een andere, dan voelen die mensen zich niet meer veilig.

Voor de politie:
• Mensen die regelmatig tegengehouden worden zonder gegronde reden, raken gefrustreerd en wantrouwen de politie. Er ontstaat een vertrouwensbreuk, die een serieuze barrière is voor goed politiewerk. Door dit wantrouwen verliest de politie draagvlak of steun en verliest ze haar gezag. En dat terwijl de politie wel de steun van de bevolking nodig heeft om haar taak uit te oefenen.

• Etnisch profileren is een verspilling van politiemiddelen omdat het leidt tot veel onnodige – en onwettige – controles. Als je op basis van huidskleur gaat controleren, controleer je ook veel meer onschuldige mensen en dat is tijdverlies. Politiemensen die zich extreem focussen op bepaalde etnische groepen, hebben een pak minder aandacht en tijd voor criminaliteit die door andere groepen van mensen gepleegd wordt. Dat zorgt voor een blinde vlek. Door te stoppen met etnisch profileren stopt de politie niet enkel met discrimineren, maar verhoogt ze ook haar effectiviteit.

Voor de samenleving:
Etnisch profileren is stigmatiserend en versterkt negatieve vooroordelen over etnische minderheden. Door onevenredig veel controles uit te voeren van mensen met een migratieachtergrond, krijgen omstaanders vaak de indruk dat mensen met een migratieachtergrond iets fout hebben gedaan en trekken ze hier al snel hun conclusies uit.

<u>Mag de politie etnisch profileren?</u>

Nee. Etnisch profileren is een vorm van discriminatie en daarom in strijd met de mensenrechten. Discriminatie is door de wet verboden. Maar toch gebeurt het, ook in België, zo weten we uit onderzoek van Amnesty International. De meeste politiemensen willen niet etnisch profileren, maar ze worden onvoldoende begeleid en getraind om dit tegen te gaan.

STAP 2 Wat als het jou overkomt?

20 MIN

- Speel de filmpjes met getuigenissen over etnisch profileren af en geef aan de leerlingen de opdracht om tijdens de filmpjes te noteren wat zij niet normaal vinden.
- Start de nabespreking en stel de volgende vragen aan de groep:
  > Wat deed dit filmpje met je?
  > Hoe voelen deze mensen zich?
  > Hoe zou je je zelf voelen mocht dit je overkomen?
  > Denk jij dat het moeilijk was voor mensen om hierover te getuigen?
  > Ken je mensen die dit overkomen is? Is het je zelf al eens overkomen?
  > Wat vind jij niet normaal?

STAP 3 Actie

10 MIN

- Laat leerlingen individueel nadenken over wat ze geleerd hebben en wat hun mening is over etnisch profileren. Vinden ze ook dat etnisch profileren 'niet normaal' is en dat we deze praktijk moeten weren, laat hen dan een postkaartje schrijven. Het is van groot belang dat ze dit vrijwillig doen. Benadruk dat we overheden op een respectvolle manier willen aanspreken en dat haatdragende boodschappen vermeden moeten worden.
- Zorg ervoor dat hun boodschap bij de beleidsmakers belandt door:
  > de kaartjes op te sturen naar je burgemeester of naar de Belgische minister van Binnenlandse Zaken (voor adres: zie voorbeeldbrief in dit pakket)
  > de kaartjes persoonlijk af te geven aan je burgemeester
- Maak een foto van de kaartjes (eventueel samen met je burgemeester) voordat je ze opstuurt, deel de foto op Instagram met #nietnormaal en tag @stopethnischprofileren.

ACTIVITEIT 5

VAN OMSTAANDER TOT OPSTAANDER *

© Liam Edwards / Unsplash

DUUR

50 minuten

DOELSTELLINGEN

- Leerlingen zijn zich bewust van discriminatie in hun dagelijkse leven.
- Leerlingen worden aangemoedigd empathie te tonen met mensen die gediscrimineerd worden.
- Leerlingen zijn in staat assertief te reageren op situaties van discriminatie.

BESCHIKBAAR MATERIAAL

Filmpje van de dansende enkeling (zie www.amnesty-international.be/schrijf-ze-vrijdag-filmpjes).

BENODIGDHEDEN

- Een grote flap papier
- Een computer met internetverbinding
- Een projector, scherm en speakers

KERNBOODSCHAP

Iedereen is weleens getuige van discriminatie. Iedereen heeft de macht om te reageren en zo het leven van anderen op een positieve manier te beïnvloeden. Spreek je uit tegen onrecht.

STAP 1 Wat is discriminatie?

5 MIN

- Vraag aan de leerlingen wat zij verstaan onder het woord 'discriminatie'. Verzamel de antwoorden op het bord of een flap papier en tracht de leerlingen te leiden tot de volgende definitie:
  *'Discriminatie is het **ongelijk behandelen** of achterstellen van een bepaalde groep mensen **op basis van persoonlijke kenmerken die er niet toe doen** in die specifieke situatie (zoals bijvoorbeeld: geslacht, huidskleur, seksuele oriëntatie, afkomst, geloof, status, politieke overtuiging …).'*

TIP

Extra uitleg over discriminatie vind je op p. 12-15 in dit pakket.

STAP 2 Verhalen over discriminatie

10 MIN

- Vraag aan de leerlingen om even na te denken over **een situatie waarin zij gediscrimineerd werden of waarin zij getuige waren van discriminatie**.
- Vraag hen om hun verhaal **kort op te schrijven op een stukje papier**. Verzamel de papiertjes in een zakje en laat elke leerling één stukje papier trekken uit het zakje. Geef mee dat hoewel de verhalen in eerste instantie anoniem blijven, er later in deze activiteit aan de leerlingen kan worden gevraagd om **meer informatie te geven** over het verhaal dat men opschreef.
- Deel de groep op in **groepjes van 3 tot 4 leerlingen**. Vraag hen om de verhalen die zij getrokken hebben uit het zakje te bespreken met elkaar. Volgende vragen kunnen daarbij helpen:
  > Hoe denk je dat deze situatie is ontstaan?
  > Hoe voelde de persoon die gediscrimineerd werd zich?
  > Hoe voelde de persoon die discrimineerde zich?
  > Wat denk je dat er nadien gebeurde?
- Elk groepje kiest **één verhaal dat ze graag zouden delen met de grote groep**.
- Zet zoveel stoelen in een **cirkel** als er leerlingen zijn. Elke leerling neemt plaats op een stoel in de cirkel en per groepje deelt iemand het verhaal dat hen het meest heeft aangesproken of geraakt.

STAP 3 Hoe reageren?

10 MIN

- Kies zelf één van de verhalen uit die in de grote groep werden gedeeld of vraag aan de groep leerlingen om één verhaal uit te kiezen voor verdere bespreking.
- Nodig degene die het verhaal heeft geschreven uit om iets meer uitleg te geven over wat er juist gebeurde. Deze persoon kiest nu enkele klasgenoten uit om het verhaal uit te beelden in een rollenspel.
- Start na het rollenspel een klasgesprek en bespreek volgende vragen:
  > Hoe zou je reageren **als je dit ziet gebeuren bij een vriend(in)?**
  > Hoe zou je reageren **als je dit ziet gebeuren bij iemand die je niet kent?**
  > Hoe zou je reageren **als één van je vrienden degene is die iemand discrimineert?**
- Duid een aantal leerlingen aan die het verhaal opnieuw naspelen in een **rollenspel**. Geef hen de opdracht mee om de drie verschillende situaties met bijhorende reacties die de leerlingen aanhaalden uit te proberen in het rollenspel.
- Nadien start je het **klasgesprek**:
  > Hoe voelt het om tussen te komen als je discriminatie ziet gebeuren?
  > Hoe voelt het als iemand het voor je opneemt?
  > Zou je anders reageren naargelang je de persoon die gediscrimineerd wordt kent of niet kent? Hoe is dat anders?
  > Hoe belangrijk is het om te reageren als je één van jouw vrienden iemand ziet discrimineren?
  > Hoe kan je online reageren als je discriminerende opmerkingen of beelden tegenkomt?

STAP 4 De dansende enkeling

10 MIN

- Leg uit dat er zoiets bestaat als '**het omstaandereffect**'.

  Uit wetenschappelijke studies blijkt dat hoe meer mensen er getuige zijn van een situatie waarin iemand in nood verkeert, hoe kleiner de kans is dat mensen te hulp schieten. De verklaring daarvoor is dat als we met veel zijn, we ervan uitgaan dat anderen wel zullen reageren. Als iedereen deze gedachte volgt, reageert er dus niemand. Wetenschappers hebben daarnaast ook aangetoond dat als er één iemand te hulp schiet in een noodsituatie, er meer mensen geneigd zijn om te volgen en om ook te helpen. Dus als je ooit hulp nodig hebt in een situatie, spreek één iemand persoonlijk aan om je te helpen. De kans is dan veel groter dat je ook effectief geholpen wordt.

- Toon **het filmpje van de dansende enkeling** en vat, indien nodig, de boodschap van het filmpje samen.

  Een leider heeft lef nodig om alleen op te staan en er belachelijk uit te zien. De eerste volger heeft een cruciale rol: die toont hoe je kan volgen. De leider verwelkomt de eerste volger als diens gelijke. Nu gaat het niet meer om de 'dansende enkeling', maar om twee dansende mensen. Het vraagt ook heel veel lef van de eerste volger om de 'dansende enkeling' te vervoegen. Die riskeert immers eveneens om er belachelijk uit te zien. Toch transformeert de eerste volger de 'dansende enkeling' in een leider. Het keerpunt wordt bereikt als er een tweede volger opstaat. Nu spreken we niet van twee dansende mensen, maar kunnen we al spreken van een groep. Hoe meer mensen opstaan, hoe minder terughoudend anderen worden. Het risico om er belachelijk uit te zien verdwijnt. Meer zelfs, wie blijft zitten, loopt nu net meer risico om er belachelijk uit te zien.

- Stel na het tonen van het filmpje volgende vragen:
  > Hoe kunnen we de boodschappen uit dit filmpje **toepassen op situaties van discriminatie**?
  > Met dit filmpje in het achterhoofd, zijn er **nog andere manieren** waarop je kan tussenkomen in geval van discriminatie?

STAP 5 Nabespreking

10 MIN

- Stel vragen als:
  > Om welke redenen discrimineren sommige mensen anderen? Om welke redenen werd er gediscrimineerd in de verhalen die jullie deelden?
  > Waar leren ze dit gedrag?
  > Wat zijn de gevolgen van discriminatie?
  > Hoe belangrijk is het om op te staan en te reageren tegen discriminatie?
  > Wat houdt sommige mensen tegen om tussen te komen?
  > Wat motiveert mensen om tussen te komen?
  > Wat kan je doen als je gediscrimineerd wordt?
  > Wat kan je doen als je ziet dat er iemand gediscrimineerd wordt?
- Vat kort samen wat er werd besproken en geef nog eens de kernboodschap mee.

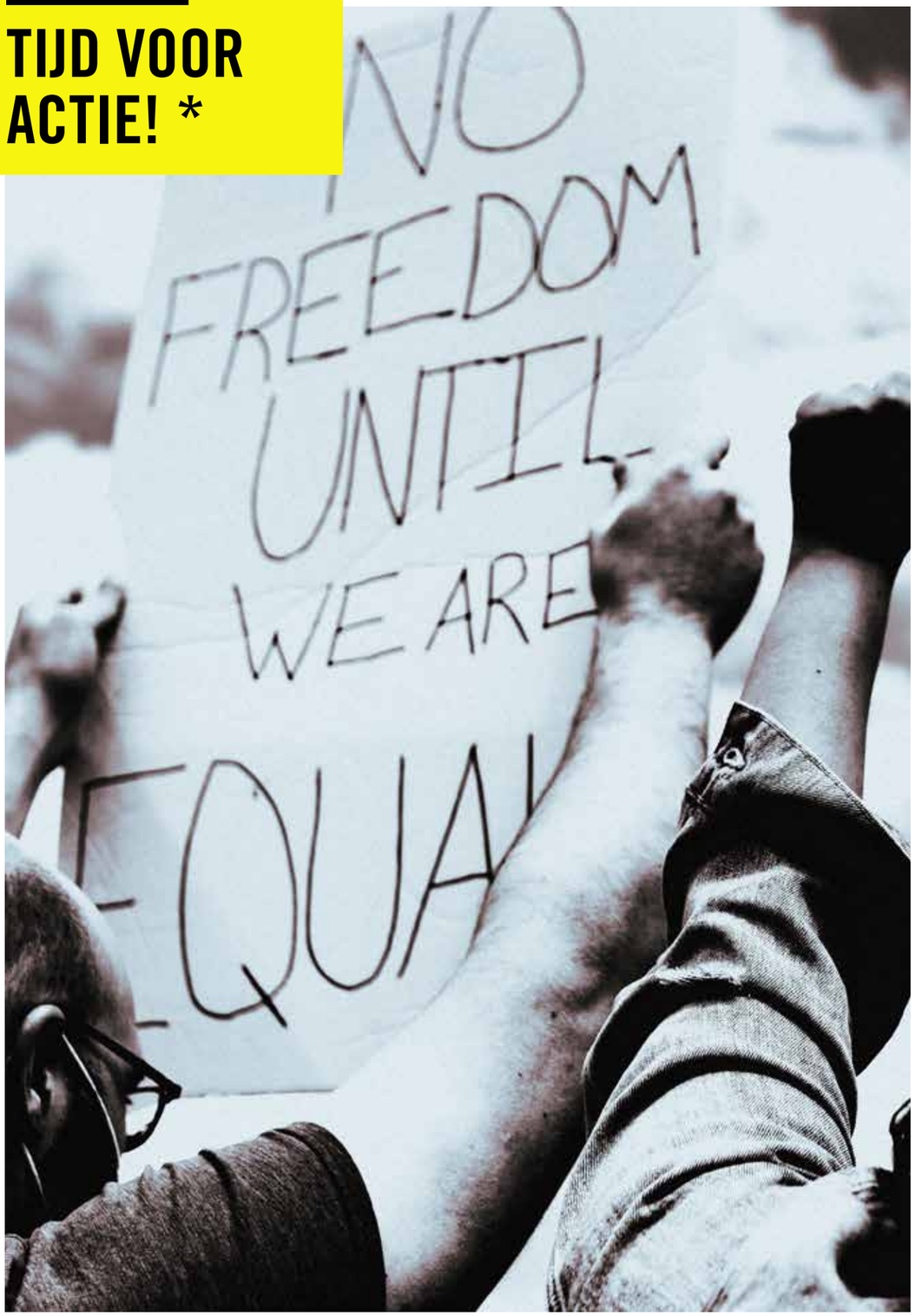
STAP 6 Vanaf nu …

5 MIN

- Laat de leerlingen één voor één uitspreken wat zij in de toekomst zullen ondernemen als ze getuige zijn van discriminatie. Laat hen de zin aanvullen "Als ik iemand gediscrimineerd zie worden, zal ik vanaf nu … ".

ACTIVITEIT 6

TIJD VOOR ACTIE! *

© Matthew Sichkaruk

DUUR
50 minuten

BENODIGDHEDEN
Een grote flap papier en stiften.

DOELSTELLINGEN
- Leerlingen denken na over hoe zij verandering kunnen brengen in hun leven, op school of in de bredere gemeenschap.
- Leerlingen voeren leuke en creatieve acties uit gericht op een breder publiek.

KERNBOODSCHAP
Alle mensen worden VRIJ en GELIJK geboren.

STAP 1 Individuele reflectie

10 MIN

- Zet zoveel stoelen in een **cirkel** als er leerlingen zijn. Elke leerling neemt plaats op een stoel.
- Vraag aan de leerlingen om voor zichzelf even na te denken over **de belangrijkste boodschappen die ze meekregen tijdens de klasactiviteiten**. Wat hebben ze bijgeleerd en welke problemen zouden ze graag aanpakken? Ter ondersteuning kunnen ze iets noteren of tekenen.
- Laat elke leerling vertellen **welke boodschap zij graag zouden overbrengen** bij het brede publiek.
- Verzamel de antwoorden op een grote flap papier en probeer de antwoorden die het vaakst voorkomen te groeperen in overkoepelende thema's.

STAP 2 Brainstorm

20 MIN

- Verdeel de klas in **evenveel groepjes als er thema's zijn**. Laat de leerlingen zelf kiezen rond welk thema ze het liefst werken.
- Vraag aan elk groepje om een antwoord te formuleren op de volgende vragen:
  > **Welke boodschap** wil je overbrengen?
  > **Aan wie** wil je deze boodschap meegeven?
  > **Hoe** wil je deze boodschap overbrengen?
- Elk groepje duidt één iemand aan die hun ideeën zal voorstellen aan de grote groep.
- Laat de groep beslissen **welke ideeën ze het beste vinden** en werk ze verder uit. Het kan dus gaan om één actie, maar ook om een combinatie van verschillende acties.

STAP 3 Actieplan

20 MIN

Begeleid de leerlingen in het maken van een actieplan en de uitvoering ervan.

1. Ga na met wie er kan worden **samengewerkt** om het plan uit te voeren en hoe de leerlingen deze ondersteuning kunnen bekomen.
2. Bedenk welke **materialen** en welke **middelen** (tijd en geld) er nodig zijn om het plan uit te voeren en hoe ze die bekomen.
3. Stel een **plan** op met een drietal fases: voorbereiding van de actie – ontwikkeling van actiemateriaal – uitvoering van de actie.
4. Stel een realistisch **tijdsschema** op om de actie uit te voeren. Hoeveel tijd is er per fase nodig om tot de actie te komen?
5. Anticipeer op de **risico's** die verbonden zijn aan de actie. Wat kan er misgaan?

STAP 4 Uitvoering

Zelf te bepalen

Stimuleer en motiveer de leerlingen om hun actie uit te voeren en maak duidelijk dat ze er niet alleen voor staan. Vraag hen welke hulp zij van jou nodig hebben bij het voorbereiden en uitvoeren van de actie.

TIPS & TRICKS

De klasactiviteiten bij het thema ‘VRIJ en GELIJK’ doen je leerlingen nadenken over de vormen van discriminatie die ze meemaken en de privileges die ze hebben. Dat levert in de eerste plaats leerrijke en soms ontwapenende klasmomenten op. Tegelijkertijd kunnen deze onderwerpen ook confronterend en emotioneel zijn.

Bij leerlingen die weten wat het is om systematisch gediscrimineerd te worden, kan dat pijnlijke herinneringen oproepen. Het idee of het besef van privilege kan bij leerlingen evengoed tot sterke emoties leiden, zoals schuldgevoel, kwaadheid of verdriet. Die emoties zijn volledig normaal en de klas hoeft ze niet uit de weg te gaan. Wel is het belangrijk om als leerkracht een goede omkadering te bieden. De reeks tips en tricks hierna kan daarbij helpen.

© Lies Engelen

CREËER EEN VEILIGE OMGEVING VOOR JE LEERLINGEN VOOR DE START VAN ELKE ACTIVITEIT

Kondig aan wat jullie zullen doen en waarover jullie het zullen hebben. Je kan op voorhand het thema meegeven van de les die nadien gepland staat. Zo geef je leerlingen de tijd om zich er mentaal op voor te bereiden.

Start met een check-in en eindig met een check-out. Begin elke activiteit met een warm welkom en een check-in-rondje waar je leerlingen persoonlijke gedachten, gevoelens en ervaringen kunnen delen. Houd deze check-in beknopt, zonder discussie of antwoorden. Bijvoorbeeld: “Hoe voel je je vandaag?”, “Hoe zit je erbij vandaag?”. Eindig de activiteit met een rondje waarin de deelnemers kort iets kunnen zeggen over hun gevoelens, gedachten en ervaringen tijdens de activiteit. Vraag hen wat voor hen de belangrijkste boodschappen waren die ze meenemen. Ga ook even na of ze nog tips of opmerkingen hebben voor een eventuele volgende activiteit: “Wat ging er goed?”, “Wat kan er beter?”.

Maak afspraken om groepsgesprekken in goede banen te leiden. Je kan daarvoor de intro-activiteit gebruiken die je vindt op p. 34. Herhaal de gemaakte afspraken regelmatig en herinner de leerlingen eraan wanneer je merkt dat de afspraken niet helemaal worden nageleefd.

VERTRAAG EN PAUZEER VOLDOENDE

Vertraag even als leerlingen moeilijke of pijnlijke emoties ervaren en stimuleer leerlingen om erover te praten met anderen in hun omgeving bij wie ze zich veilig voelen.

MAAK TIJD VOOR ÉÉN-OP-ÉÉN

Laat de optie open om voor of na de klasactiviteiten een persoonlijk gesprek met jou te hebben.

BEREID JE GOED VOOR

Lees de basisinfo over gelijkheid, discriminatie en privilege in dit pakket en wees je bewust van wat er gaande is in de actualiteit. Neem ook je eigen maatschappelijke positie kritisch onder de loep. Wat zijn jouw ervaringen met discriminatie? Ben je er zelf al mee geconfronteerd geweest? Ben je er getuige van geweest? Hoe reageerde je toen? Hoe voelde je je daarbij? Over welke privileges beschik je? Hoe tracht je je eigen privileges in te zetten voor gelijkheid? Wat betekent dit alles als je voor de klas staat? Vul voor jezelf ook de ster in bij activiteit 2.

© Lies Engelen

BEREID HET LOKAAL VOOR

Voorzie genoeg beweegruimte en zet stoelen in een cirkel voor een klasgesprek. Zo kunnen alle leerlingen elkaar aankijken en bevorder je een intieme en open sfeer voor een constructieve dialoog.

STIMULEER INCLUSIE

Geef aan elke leerling op actieve wijze de kans om iets in te brengen en let erop dat klasgesprekken niet gedomineerd worden door één persoon in de groep. Respecteer tegelijkertijd ook de keuze van leerlingen die liever niets zeggen. Geef aan dat als iets te persoonlijk wordt, je niet van hen verwacht dat ze daarop ingaan of alles vertellen. Actief luisteren is ook actief deelnemen.

PLAATS GEVOELENS CENTRAAL

Stel gevoelens, getuigenissen en ervaringen centraal in discussies. Zo creëer je ruimte om het menselijke en persoonlijke aspect van het thema uit te diepen. Een goedbedoelde open discussie waar meningen centraal staan, kan er immers toe leiden dat leerlingen hun conclusie trekken op basis van de eerste meningen die naar voren worden geschoven. Deze meningen creëren in de groep vaak de perceptie dat die meningen ‘de norm’ zijn. Belangrijker is het stimuleren van inleving en empathie voor iemand die ‘anders’ is. Want je inleven in iemand die je ziet als ‘anders’ vermindert vooroordelen. Zo creëer je een dialoog waarin deelnemers luisteren naar elkaar, elkaar vragen stellen, niet oordelen over elkaar en praten over dit ‘anders zijn’. Er komt dus een gesprek tot stand waarin openheid is over de gevoelens die dit met zich meebrengt en waarin meevoelen, meeleven én compassie voor de ‘ander’ gestimuleerd wordt. Zo’n gesprek vraagt om goede sturing en strakke begeleiding.

VERMIJD DE BEVESTIGING VAN STEREOTYPEN

Het herhalen van stereotypen om ze nadien te ontkrachten, blijkt niet te werken. Integendeel zelfs, het werkt ze enkel in de hand.

STEL GRENZEN

Iedereen heeft recht op vrije meningsuiting, dat is een mensenrecht. Toch zijn er ook grenzen en die mogen gesteld worden. Haatdragende boodschappen of boodschappen die aanzetten tot geweld kunnen niet. Je kan bijvoorbeeld zeggen: “Wat je nu zegt, vind ik niet kunnen want het is respectloos en kwetsend.” Vraag om de mening te herformuleren op een beleefde manier.

SMEED HET IJZER ALS HET KOUD IS

Als discussies escaleren en verhit geraken, hoef je er niet meteen mee verder te gaan. Soms is het beter om de gemoederen te laten bedaren, advies in te winnen en er op een later moment op terug te komen.

BEHEERS CONFLICTEN

Houd conflicten in de hand op een respectvolle manier. Herinner de leerlingen aan de afspraken die ze zelf maakten. Stimuleer andere deelnemers om te bemiddelen in een conflict. Vraag aan de groep hoe zij zouden omgaan met dit probleem.

ZEG WAAR JE LEERLINGEN TERECHTKUNNEN

Informeer je leerlingen over hulplijnen als ze discriminatie of haatboodschappen zien of horen. Discriminatie is bij wet verboden en kan gemeld worden bij Unia, online via het meldingsformulier op www.unia.be of via de gratis lijn 0800/12 800.

JIJ HOEFT NIET ALLE ANTWOORDEN TE HEBBEN!

Belangrijker is om een open, respectvolle en veilige ruimte te creëren waar leerlingen zich comfortabel voelen om zaken te delen, om van elkaar te leren en samen op zoek te gaan naar antwoorden.

TIP

Op **www.schrijfzevrijdag.be** bundelden we een aantal van de meest kritische vragen (én antwoorden) die je leerlingen bij het thema en de activiteiten kunnen hebben. Vind je er niet meteen het antwoord op een vraag van je leerling, neem dan de tijd om wat opzoekingswerk te doen en kom op een later moment op de vraag terug.

TIP

Krijg je in de klas te maken met discriminerende uitspraken en weet je niet goed hoe daarop te reageren? Neem een kijkje op **www.schrijfzevrijdag.be** en ontdek wat je kan doen.

‘PRIVILEGE’ BESPREEKBAAR MAKEN

Bij sommige leerlingen in je klas zal het onderwerp ‘privilege’ misschien tegenkanting oproepen. In de huidige publieke discussie over ‘wit privilege’ is het alvast een beladen term. Bewustwording van sommige privileges kan lastige gevoelens zoals frustratie, schuld- en schaamtegevoelens met zich meebrengen. Dat is perfect normaal. Ga deze gevoelens niet uit de weg, wees nieuwsgierig, benoem ze en vraag door. Laat tijd en ruimte om deze gevoelens te verwerken, maar blijf er niet bij hangen. Als er weerstand komt, is het belangrijk dat de term ‘privilege’ goed gekaderd wordt.

Privileges hebben maakt iemand niet tot een betere of slechtere persoon dan iemand anders. Privileges hebben betekent evenmin dat je niet gediscrimineerd kan worden. Ook niet dat het leven áltijd makkelijk is voor je, dat je gelukkig bent of dat je niet hard hebt moeten werken om te geraken waar je nu staat. Het wil wél zeggen dat sommige persoonskenmerken jou voordelen opleveren en je leven niet nóg moeilijker maken, dat je in vergelijking met anderen minder werd gediscrimineerd op basis van sommige stukjes van wie je bent. Je kiest dit niet en hebt dit niet verdiend. Je wordt nu eenmaal met bepaalde kenmerken en privileges geboren.

Toch is het belangrijk om bij je privileges stil te staan, zodat je niet (onbewust) bijdraagt aan een systeem dat sommigen discrimineert en onderdrukt. Eens je je bewust wordt van je eigen privileges, kan je ze inzetten om je uit te spreken tegen discriminatie en voor een samenleving waar iedereen dezelfde voordelen en gelijke kansen krijgt.

5. EINDTERMEN

De lessen en activiteiten uit dit schoolpakket zijn bedoeld voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. Ze komen tegemoet aan verschillende vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen van je leerlingen.

EINDTERMEN SECUNDAIR ONDERWIJS

Deze eindtermen zijn van toepassing:

- **Context 3:** Sociorelationele ontwikkeling. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 6
- **Context 5:** Politiek-juridische samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 3, 4 en 12
- **Context 7:** Socio-culturele samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 3, 4

ONTWIKKELINGSDOELEN BUITENGEWOON SECUNDAIR ONDERWIJS

OPLEIDINGSVORM 1 EN 2

Ontwikkelingsdoelen 59, 60

OPLEIDINGSVORM 3

Burgerzin ontwikkelingsdoelen: 1, 7, 8, 9, 41, 42, 43

Het pakket en de klasactiviteiten werken aan heel wat ontwikkelingsdoelen binnen het leergebied ‘sociaal-emotionele educatie’ - domein sociale cognitie, sociale probleemoplossing, sociale vaardigheden en competentie, constructief participeren aan werking van sociale groepen.

Specifiek werkt het pakket op de ontwikkelingsdoelen 36, 55 en 68.

OPLEIDINGSVORM 4

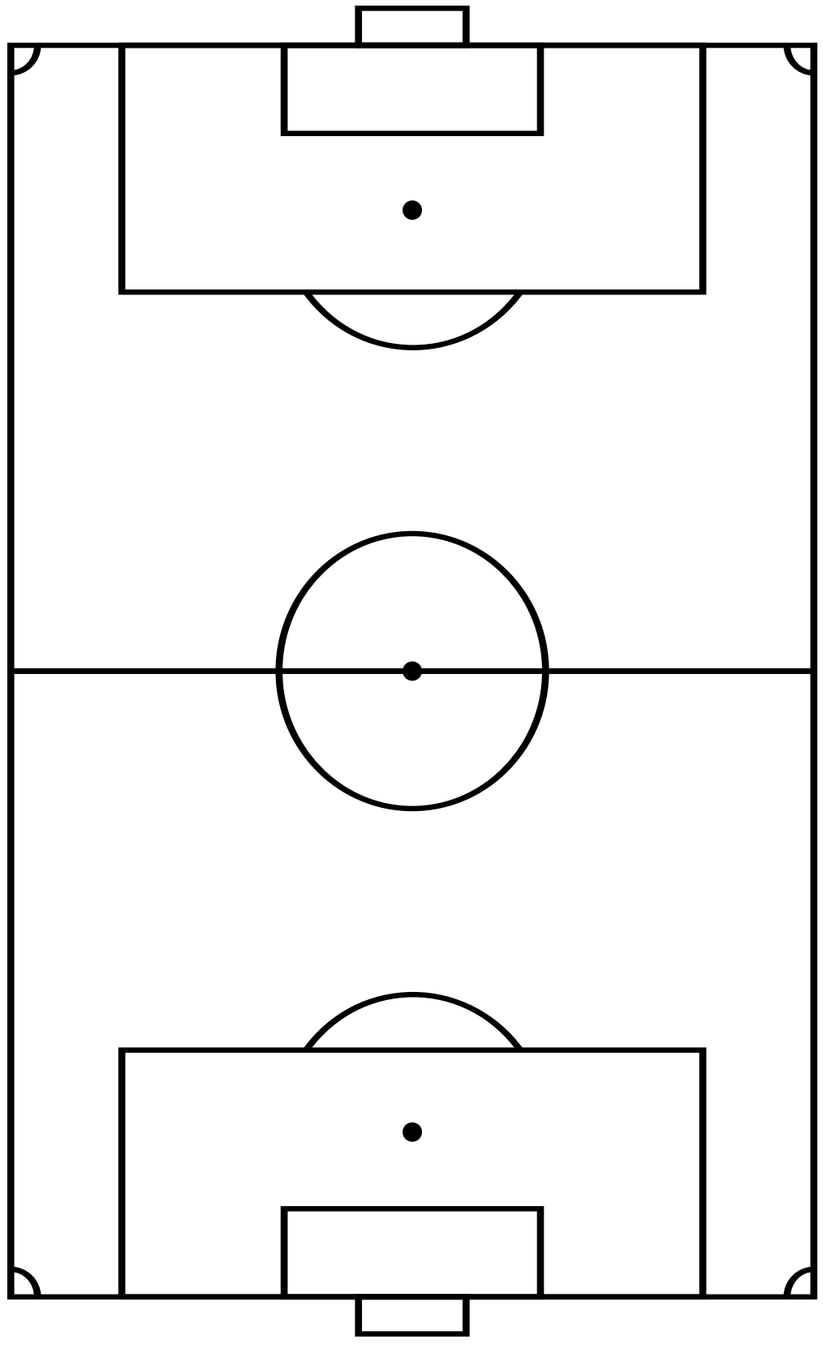
Context 3: Socio-relationele ontwikkeling. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 6
Context 5: Politiek-juridische samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 3, 4 en 12
Context 7: Socio-culturele samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 3, 4

BIJLAGEN

- **Illustratie van een leeg voetbalveld**
  Opwarmer 1 ‘Jouw levensteam’ **p. 60**
- **Illustratie van een ster**
  Activiteit 2 ‘Allemaal sterren’ **p. 61**
- **Illustratie van de privilegewinkel**
  Activiteit 3 ‘Privileges te koop’ **p. 62**
- **Vereenvoudigde versie van de UVRM** **p. 64**

© Lies Engelen

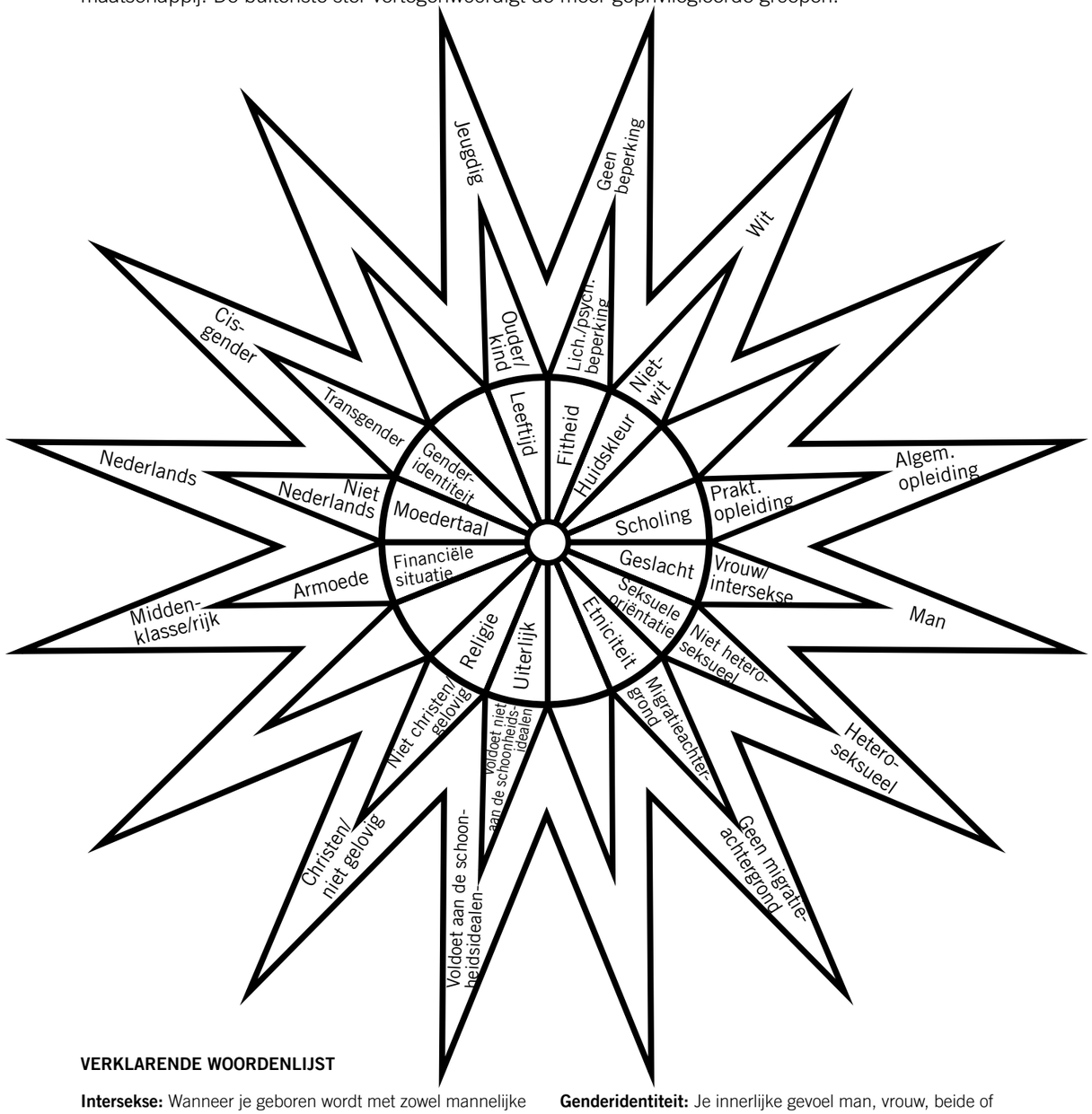
JOUW LEVENSTEAM

© Shutterstock

JOUW STER

Deze ster bevat verschillende assen. Ze geven weer hoe mensen worden opgedeeld in onze maatschappij. De binnenste ster vertegenwoordigt niet-geprivilegieerde of gediscrimineerde groepen in de maatschappij. De buitenste ster vertegenwoordigt de meer geprivilegieerde groepen.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Intersekse: Wanneer je geboren wordt met zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtskenmerken.
Seksuele oriëntatie: Tot wie je je aangetrokken voelt.
Heteroseksueel: Wanneer je je aangetrokken voelt tot mensen van het andere geslacht.
Genderidentiteit: Je innerlijke gevoel man, vrouw, beide of geen van beide te zijn.
Transgender: Mensen die zich anders identificeren dan het geslacht dat ze kregen bij hun geboorte.
Cisgender: Mensen die zich identificeren met het geslacht dat ze kregen bij hun geboorte.

DE PRIVILEGEWINKEL

Ontdek de verschillende privileges
in de privilegewinkel!*

*Er bestaan in werkelijkheid nog veel meer privileges.

AMNESTY INTERNATIONAL

AMNESTY INTERNATIONAL

DE UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) werd in 1948 aangenomen door de Verenigde Naties. Alle leden van VN hebben zich ertoe verbonden om de verklaring na te leven.

Ontdek hieronder de 30 artikelen uit de UVRM (vereenvoudigde versie) die de rechten van de mens bepalen op burgerlijk, politiek, sociaal, economisch en cultureel vlak.

1. Alle mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren.
2. Iedereen heeft recht op alle rechten, ongeacht of je jong of oud, man of vrouw bent, welke huidskleur je hebt, welke godsdienst je belijdt of welke taal je spreekt.
3. Je hebt recht op leven in vrijheid en veiligheid.
4. Slavernij is verboden.
5. Folteren is verboden.
6. Je hebt recht op dezelfde bescherming als iedereen.
7. Iedereen moet volgens de wet op dezelfde manier behandeld worden.
8. Je hebt het recht om hulp van een rechter te vragen, als je vindt dat je volgens de wetten van je land niet goed wordt behandeld.
9. Niemand heeft het recht om je zonder goede reden gevangen te zetten of het land uit te sturen.
10. Je hebt recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
11. Je bent onschuldig tot je schuld bewezen is. Je hebt het recht om je te verdedigen tegen beschuldigingen.
12. Je hebt recht op privacy. Je hebt recht op bescherming als iemand je lastigvalt, je brieven opent of kwaad van je spreekt.
13. Je hebt het recht om te gaan en te staan waar je wilt, in eigen land en in het buitenland.
14. Als je slachtoffer wordt van mensenrechtenschendingen, heb je het recht om naar een ander land te gaan en dat land te vragen om jou te beschermen.
15. Je hebt recht op een nationaliteit.
16. Je hebt het recht om te trouwen met wie je wil en een gezin te stichten.
17. Je hebt recht op eigendom en niemand mag je bezittingen zonder goede redenen afnemen.
18. Je hebt recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
19. Je hebt recht op vrijheid van mening en meningsuiting.
20. Je hebt het recht om bijeen te komen en je te verenigen.
21. Je hebt het recht om deel te nemen aan de politiek van je land.
22. Je hebt recht op maatschappelijke zekerheid en het recht om jezelf te ontwikkelen.
23. Je hebt recht op werk naar keuze en een rechtvaardig loon voor je werk.
24. Je hebt recht op rust, vrije tijd en betaalde vakantie.
25. Je hebt recht op alles wat nodig is om ervoor te zorgen dat je niet ziek wordt, geen honger hebt en een dak boven je hoofd hebt. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand.
26. Je hebt recht op onderwijs.
27. Je hebt het recht om te genieten van kunst, cultuur en wetenschappelijke ontwikkeling.
28. Alle regeringen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten worden nageleefd.
29. Je hebt ook plichten tegenover de mensen om je heen, zodat ook hun mensenrechten kunnen worden beschermd. De wetten in je land mogen niet ingaan tegen deze mensenrechten.
30. Geen enkel land en geen enkel mens mag proberen om de rechten te vernietigen die in deze Verklaring staan.

I ♥ HUMAN RIGHTS
AMNESTY INTERNATIONAL

© Lies Engelen

COLOFON

Dit Schrijf-ze-VRIJdag-schoolpakket is een uitgave van Amnesty International Vlaanderen.

V.U. Wies De Graeve, Goffartstaat 32, 1050 Brussel

Redactie
Eva Berghmans, Anne Claeys, Valerie De Marie, Jill Michiels, Nieke Nouwen, Griet Ryckeboer, Miep Tunnissen en Eveline Vandevelde

Vormgeving
Patricia Kempeneers
(Welcome Back Victoria/Little Miss Victoria)

Druk
Zwart Op Wit

© Foto's
Amnesty International, tenzij anders vermeld

Contact
Amnesty International Vlaanderen
Waversesteenweg 169, 1050 Brussel
onthaal@amnesty-international.be
02/ 669 37 37

Vragen of opmerkingen over de Schrijf-ze-VRIJdag?
Contacteer het Schrijf-ze-VRIJdagteam:
schrijfzevrijdag@amnesty-international.be

Neem ook eens een kijkje op:
www.amnesty-international.be
Facebook.com/amnestyvl
Twitter.com/amnestyvl
Instagram.com/amnestyvlaanderen

100% RECYCLED
Papier gemaakt van gerecycled materiaal
FSC® C015373
FSC www.fsc.org

CO2-neutraal gedrukt door
zwartopwit op offset recycled

Dit pakket werd gemaakt in samenwerking met:

Amnesty International is een internationale beweging van meer dan 10 miljoen mensen. We komen op voor een wereld waarin de mensenrechten van iedereen worden nageleefd.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechteninstrumenten zijn daarbij onze leidraad.

We zijn onafhankelijk van regeringen, politieke ideologieën, economisch belang of religie. Ons werk wordt hoofzakelijk gefinancierd door giften van gewone burgers.

AMNESTY INTERNATIONAL

De SCHRIJF-ZE-VRIJDAG is hét moment van het jaar waarop je mensenrechten kan promoten in de klas. Meer dan 500 enthousiaste scholen in Vlaanderen en Brussel doen jaarlijks mee. Dat is goed voor ruim 100.000 leerlingen die leren over en actievoeren voor mensenrechten!

Voel je interesse bij je leerlingen om zich vaker in te zetten voor mensenrechten? Dan kan Amnesty International hen daarbij helpen. In sommige scholen voeren groepjes jongeren het hele schooljaar door actie, met prachtige resultaten. Voor ideeën en extra motivatie, stuur een mail naar het Schrijf-ze-VRIJdagteam via schrijfzevrijdag@amnesty-international.be.

Verlaten je leerlingen binnenkort de secundaire school en willen ze hun mensenrechtenwerk voortzetten? Dan kunnen ze terecht bij Amnesty's bruisende jongerenwerking. Een kennismaking is snel gefixt door te mailen naar jongerenmedewerkster Cara via cara@amnesty-international.be.

BEDANKT OM JE IN TE ZETTEN VOOR MENSENRECHTEN OP JOUW SCHOOL!

AMNESTY INTERNATIONAL